

# DOBŘÁ ADRESA



## Z obsahu

Katka Rudčenková  
v Norimberku



Dvakrát Martin Groman  
(o dekretch)

Podobrazník o pneumatice

# Obsah:

## O čem se (ne)mluví

- Vladimír Novotný: **Skryté lesky kritiky literární** (4)  
Jakub Šofar: **Šosky 7** (7)  
Martin Groman: **Tak či tak – pohled dvou skupin historiků na dekrety prezidenta republiky** (8)  
Kateřina Rudčenková: **Norimberk telegraficky** (12)

## Představujeme...

Eduard Vacek: **Nuda** (14)

## Hudba

- Petr Novotný: **Rok ďábla** (16)  
Jakub Šofar: **Celkem diplomaticky** (18)

## Macurova světnička (20)

## Strž DA (velký recenzní prostředek)

- Literatura:** Štefan Švec: **Svatokrádež** (26),  
Vladimír Novotný: **Ó, té všehochuti: holocaust, Baťa, sex, nostalgie atakdál...** (27) / **Historie:**  
Martin Groman: **Mandlerovy dekrety – co v nich je a k čemu jsou** (30), Miroslav Cingl: **Budování Melantrichu** (32)

## Literární vražda

Pavel Sopka: **Pár jemně upozhřivaných zastavení nechlépného** (34)

## Cestopis

Tomáš Koloc: **Sen o kohoutovi nad mořem** (38)

## Podobrazník

Honza Hanzl: **Jak jsem vyměňoval pneumatiku** (41)

**SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!**

**První stránka (titulní):**  
**BYLO od č. 1/00:** Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky [www.dobraadresa.cz](http://www.dobraadresa.cz) v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

**Druhá stránka (obsah):**  
**BYLO od č. 1/00:** Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

**Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):**  
**BYLO od č. 1/00:** Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

**KLEPNĚTE SEM!**



Na titulní stránce: Norimberk, foto Kateřina Rudčenková (k článku na str. 12)

**Dobrá adresa**, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 7, ročník 3. E-mail: [dobraadresa@first-net.cz](mailto:dobraadresa@first-net.cz). Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Jan Petružela, Kateřina Rudčenková, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.



Vladimír Novotný  
 Jakub Šofar  
 Martin Groman  
 Kateřina Rudčenková  
 Eduard Vacek  
 Petr Novotný  
 Ondřej Macura  
 Miroslav Cingl  
 Tomáš Koloc  
 Honza Hanzl

Vážení čtenáři, vzhledem k tomu, že Ministerstvo kultury letos výrazně snížilo dotace na literární časopisy, nemá Dobrá adresa už vůbec žádné peníze. Nemá peníze dokonce ani na vedení účtu. Proto jsme se na valné hromadě usnesli, že časopis Dobrá adresa již nebude zadarmo. Protože nepřipravujeme žádná omezení přístupu k minulým ani budoucím číslovům (budou stále k dispozici pro každého), nepočítáme s tím, že zaplatí všichni. Ale když to udělají aspoň někteří, bude to snad stačit na provoz účtu, darovací daň a poplatek za doménu na rok. Pokud vám přeci jen záleží na tom, aby Dobrá adresa dál vycházela, pokud nejste úplně na dně a máte u sebe stokorunu, pošlete nám ji prosím na účet číslo **216093103/0300**.

Díky, protože bez vás přežijeme jen horko a těžko.

Naši milí,

toto je Adresa nesplněných slibů. Nepřinášíme vám skoro nic z toho, o čem jsme se minule na smrt vlastní fuchsie zapřísahali, že tentokrát bude. Fuchsie uschla a na rozhovory s Viktorem Mecou, Ondřejem Bednářem nebo Pavlem Kosatíkem se tedy můžete těšit v dalších číslech. Taktéž druhý díl Indické expedice Kláry Hendlové a Jirky Hejkrlíka si přečtete až příště, protože jsme si uvědomili, že nechceme-li z Adresy udělat cestopisný magazín, nemůžeme čtyřikrát za sebou vydat velkou asijskou přílohu. Nebojte se, o nic nepřijdete, expedice je připravena, akorát půjde v obkročných intervalech. Aspoň se můžete víc těšit.

Už tak vás tentokrát čekají dva kratší cestopisy. Jeden je od Katky Rudčenkové, která byla na literárním stipendiu v Norimberku, druhý je od Tomáše Koloce, který byl na topenářském srazu v Bruselu. Jako by se to oboje nedalo sfouknout u nás v Kozohlodech.

Další, co vás čeká, je povídka Eduarda Vacka a menší literární vražda od Pavla Sopky. Inu, proč ne. Recenzní Strž je literární a historická. Dočtete se v ní mimo jiné to, že ne každý Šalda musí být František Xaver. Petr Novotný píše v Dobré desce o soundtracku Roku Ďábla. Toto je už třetí číslo Dobré adresy, kde o tom filmu někdo píše. Jestli se s ním někdo ozve ještě jednou, bude redakční radou odsouzen odejít do Stromovky a hodinu zpívat Kometu před Planetáriem!

Navzdory nesplněným slibům je toto číslo plné textů a obrázků. Nu doufejme, že bude i to příští. Užívejte si léto!

Štefan Švec

O  
čem  
se  
(ne)  
mluví

# Skryté

...více než pětadesátiletá publikační aktivita  
literárního kritika Františka Benharta...

Hostejno, zda původní krásná literatura prožívá léta tučná nebo hubená, pokaždé se najde dost hněvivců, kteří včera jako dnes a zítra zaměřují svou kritiku našich časů - na kritiku. Jednou prý podle nich kritika vůbec nenastoluje vhodný estetický program či kánon, ač je k tomu údajně povolána, podruhé prý není schopna rozpoznat a pojmenovat v praxi již víceméně kodifikované koncepty současného literárního umění a myšlení. Jenomže už odedávna se tuze sluší a patří do kritiky tepat a hanět ji, nikoli naopak; je typické, že na jednom kulturním fóru v Praze měla být proslovena přednáška nazvaná Lesk a bída literární kritiky (rozuměj soudobé české a té novinové zvlášť), nakonec však z původního záměru vzešly le-

da samé rmutné filipiky s emblematickým názvem Bída literární kritiky (opět jediné té deníkové, případně týdeníkové, v žádném případě ne tzv. odborné), týkající se zejména jejího nynějšího zpolitizování a orientace na laciné medializování problému literární hodnoty a charakteru novodobé tvorby.

Vzhledem k tomu, že se literární kritika skutečně čím dál víc v očích veřejnosti ztotožňuje se svou „bídou“ podobou, se zpravidla výrazně publicisticky temperovanou (řádoby)kritikou deníkovou (jíž ostatně také kvantitativně ubývá a ubývá), stojí za to promluvit o jiné sféře či variantě kritické tvorby, která jako by setrvala v určitém ústraní, zároveň ale bezpochyby představuje nepopíratelný tmel kritické činnosti. Jako příklad par excellence nám může posloužit rozsáhlá, více než pětadesátiletá publikační aktivita literárního kritika Františka Benharta. Která se z valné části odehrávala a odehrává na slovinské kulturní scéně, resp. se již stala paralelní součástí jak (české a slovinské) bohemistiky, tak (slovinské a české) slovenistiky.

V této souvislosti ještě připomeňme, že Benhart uvedl (a nadále uvádí)  
do našeho kulturního kontextu takové podnětné slovesné tvůrce jako

Draga Jančara a Aleše Debeljaka.

# lesky kritiky literární

Za své celoživotní dílo v této oblasti kultury či jedné linie literární komparistiky byl letos již osmasedmdesátiletý František Benhart (který se narodil na Podkarpatské Rusi a žil v místním Chustu až do svých patnácti let) již před časem jmenován členem korespondentem slovinské Akademie věd. Není divu, že právě v slovinské metropoli Ljubljani teď připravili vpravdě úctyhodný soupis jeho literárních slovenic, zahrnující dlouhá léta 1946–2001. Mohly se sem doplnit ještě další publikační počiny z letošního roku, i tak však autorova slovenistická bibliografie čítá téměř neuvěřitelných 813 položek. A to musíme vzít v úvahu, že zvláště v letech 1948–1956 psát o „titovském“ Slovinsku nebo publikovat v „titovském“ Slo-

vinsku věru nepřipadalo v úvahu a že v dalším období, v šedesátých letech, se Benhart věnoval svým „slovenicám“ převážně jen příležitostně: do popředí jeho kritického zájmu se tenkrát dostala současná nebo poválečná česká literatura, kterou se intenzivně zabýval i jako spoluzakládající redaktor měsíčníku Plamen.

Už v roce 1949 Benhart absolvoval na filosofické fakultě UK obory čeština, ruština a jugoslávské literatury – a po svém vyhazovu z Plamene (který v létě 1969 přestal vycházet) se plně zaměřil na jednu z „jugoslávských literatur“, tj. na slovinskou literaturu a literární kulturu, o níž psával již od svých let studentských. Záhy se z něho stal unikátní kritik dvojdomý: do slovinských

kulturních periodik (vesměs do těch nejrepresentativnějších) zasvěceně psal o slovinské literatuře klasické i moderní a souběžně podrobně referoval o novinkách české literatury zvláště z let sedmdesátých a osmdesátých. Nepřekvapí, že se ve svých kritických přehledech přikláněl snad bez výjimky pouze k těm knížkám, které představovaly zřetelný (či někdy skrytý, záměrně zastřený) estetický přínos, anebo vyznívaly jako určitá polemika (dílčí, částečná) s oficiálním kánonem.

Zároveň se Benhart snažil též v českém kontextu informovat, resp. hodnotit slovinskou literární tvorbu, víc se však v tomto směru prosadil jako překladatel. O české literární přítomnosti po roce 1969 psát ne-

# Skryté lesky kritiky literární

směl: jako kritik u nás náležel k zapovězeným autorům, takže byl pochopitelně nad míru dobře obeznámen s texty vznikajícími v tzv. ineditních kruzích. V tehdejšímu kontextu se pak Benhartovou doménou stal žánr kritické miniatury, v níž skicu literárního portrétu spojoval s pečlivou charakteristikou autora tvůrčího naturelu a jeho významu v konkrétní vývojové fázi literárního procesu. (Alespoň mimochodem podotkneme, že náš kritik v rámci propagace českého písemnictví ve Slovinsku také hojně překládal, a to zejména naši moderní poezii 20. století, počínaje například Jaroslavem Seifertem, Bohuslavem Reynkem či Františkem Halasem a konče svými generačními vrstevníky Janem Skácelem a Miroslavem Holubem.)

Bibliografie pětapadesáti let Benhartových slovenic začíná jeho informací Co nového ve slovinské literatuře, uveřejněnou v Zemědělských novinách 22. listopadu 1946, a v daném soupisu se prozatím uzavírá odkazem na uvedení jeho překladu devíti básní středogeneračního slovinského anglisty Marjana Strojana na stránkách brněnského měsíčníku Host v září loňského roku. Každá bibliografie musí mít nějaký časový limit, navíc jen málokterá bibliografie žijícího tvůrce může být naprosto úplná: právě Strojanova poezie je další významnou položkou mezi autorovými knižními překlady nové slovinské poezie. Výbor z díla tohoto pozoruhodného básníka v nedávných dnech vyšel pod názvem Výlety do přírody v bratislavském nakladatelství Drewo a srd (jistěže v češtině). V této souvislosti ještě připomeňme, že Benhart uvedl (a nadále uvádí) do našeho kulturního kontextu také slovesné tvůrce jako Draga Jančara a Aleše Debeljaka.

Kromě toho ovšem bibliografie zahrnuje i třináct slovinských knih (poezie, próza, eseje), které sice František Benhart v průběhu desetiletí přeložil, ale které se mu bohužel nepodařilo z rozmanitých důvodů vydat: jednou z příčin politických (např. po kampani namířené proti „jugoslávskému revizionismu“ z roku 1958), podruhé kvůli Benhartově „mírné zapovězenosti“ po dubnu 1969, potřetí z příčin tzv. technických či později ekonomických. V minulosti se to týkalo kupříkladu výtečných próz z pera slovinských spisovatelů Rudi Šeliga a Saši Vučgy, které měly spatřit světlo světa ve Světové literatuře, tehdejší šéfredaktor revue Zdeněk Volný však byl neústupný: jako pozdější překladatel „jurských parků“ a komerční sci-fi preferoval literaturu daleko méně intelektuálního nebo reflexivního zaměření a navíc se netajil svým despektem vůči „malým literaturám“, ač se jako beletrista mohl do „malé literatury“ počítat zrovna on sám.

Jako literární kritik se z pohledu kulturní veřejnosti Benhart „vrátil“ do českého časoprostoru teprve v roce 1999, kdy mu pražské nakladatelství H & H vydalo knihu Jedna a jedna, téměř čtyřsetstránkový soubor kritických textů zabývajících se českou a slovinskou literaturou, napsaných a publikovaných v údobí od roku 1963 do roku 1998. Toto záslužné vydání tenkrát promptně komentovaly slovinské Književni listi, jež v českých zemích se o této autorově bilanční publikaci zmínil pouze Tvar, Nové knihy, olomoucká Aluze a vsetínské Texty: žádnou pozornost této edici tudíž nevěnovaly Literární noviny nebo měsíčník Host – a „pochopitelně“ žádný z našich deníků, ale ani Reflex, Týden, Respekt atp. Lépe něco nežli nic, možná však se tady projevila

rovněž určitá kritická řevnivost: vždyť Benhartovy kritické miniatury se mohou zdát podstatně zajímavější a zejména interpretačně kompaktnější než leccos, co svého času vycházelo v našich samizdatových literárních periodikách a co bylo leckdy výrazně poznamenáno a významově ohraničeno dobovou dikcí.

To je naprosto pochopitelné, o to víc si však František Benhart právě jako náš erbovní literární kritik let sedmdesátých a osmdesátých – jako kritik spojující ve své osobě literární bohemistiku a slovenistiku – zaslouží uznání: psal řadu let v ústraní (v němž de facto působí dodnes), takřikajíc daleko od rozličných davů hlučících ve směru té či oné mocichtivosti, a jeho kritické miniatury mají doposud nemálo inspirativní povahu. Benhart v nich totiž prokazuje značný cit a smysl pro historický kontext literárního díla, stejně jako pro specifické, nejednou se výrazně proměňující estetické parametry – a především se v průběhu řady let nikterak neprohřešuje dnes tolik rozšířenou mlžící publicističností a kolikrát zcela potřebněnou mediální zkratkovitostí.

Můžeme-li tedy občas právem hovořit o relativní bídě české literární kritiky, neměli bychom zapomínat ani na její občasný lesk, třebaže nejednou kráčí o tvůrčí výkony odehrávající se mimo televizní kamery, o kritické myšlení, o jehož kulturním významu a dopadu se poněkud paradoxně poznovu přesvědčujeme a ujišťujeme třeba až při četbě kritikovy bibliografie. A že se v daném případě opíráme všehovšudy o soupis kritikových „slovenic“, to je z hlediska kritikovy tvůrčí práce doopravdy lhostejno.

**Vladimír Novotný**



O

čem  
se  
(ne)  
mluví

# ŠOSKY 7

(Šofarovy fotosky)



Jestli v něčem Evropa  
předběhla USA, pak to jsou  
zfilmované romány Karla Maye...

Jsem z tak staré doby, že si ještě vydržuji fotoalbum, vlepuju do něj fotografie, neboť tak šel život... Mimo svých osobních snímků však přechovávám i ty, se kterými nemám nic více (ani nic méně) společného, než že k nim mám vztah...

Kdo pak nám to tady kouká ze dveří? Kterej pak to asi je? Co věští ten pevný, nicméně optimistický úsměv? Pierre Brice. To jest on. Kam se hrabe dnešní šilenství z Majkla Džeksna, z Madony, z Kellyovic family nebo ze Špajsovních gírlsek na tohodle Apače! Když se řekne Pierre Brice, tak se taky hned myslí Lex Barker, Anthony Steel, Karin Dor, Klaus Kinski nebo starej dobrej Mario Girotti (čili Terence Hill). Ale hlavně Vinnetou a Old Shatterhand... První řada v kině. Tu-

recký med za kačku. Před pevnost Niobára přijíždí rozlícený Ponka a zabodává kopí do země: Boj! A Vinnetou ví, i jeho bratr Šarlí ví. Tomahavk i obávaná henryovka jsou v pohotovostní poloze a věrný Ilči a Hatatitla jsou taky v pohotovostní poloze, přestože se někde za skalním masivem nedaleko Plitvických jezer popásávají. Jestli v něčem Evropa předběhla USA, pak to jsou zfilmované romány Karla Maye a hlavně jejich percepce diváky. Pierre Brice, pokemón 60. let!



# Tak či tak

## pohled dvou skupin historiků na dekrety prezidenta republiky

**N**a špičku předvolebních témat se nedávno podařilo prosadit otázku poválečných odsunů a (ne)zachování tzv. Benešových dekretů. Vedle politiků a publicistů v konfrontacích samozřejmě nemohli zůstat stranou ani historici. Nejjasněji se profilovaly dvě (ostatně již dávno vykolíkové a nesvářící se) grupy českých dějepisců. Jedna se shlukla kolem Akademie věd ČR a Ústavu pro soudobé dějiny, druhou (méně institucionalizovanou) tvoří skupina kolem Emanuela Mandlera, Jana Mlynárika nebo Milana Churaně.

Cílem našeho shrnutí nebude říkat, jak se na moderní české (potažmo československé) dějiny dívat. Výkladů může existovat hned několik. Zaměříme se na zmapování názorů, které se prosadily mezi historiky.

### Patnáctero

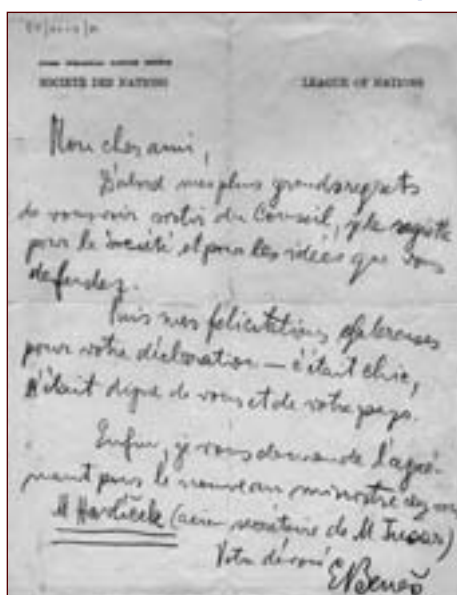
Nejprve, 7. dubna 2002, vystoupilo Sdružení historiků České republiky. Vydalo své Stanovisko, které se snaží pomocí patnácti bodů vyjme-

novat témata a okruhy, o kterých se nesmí pochybovat. Dokonce na demokratické poměry nevídaným stylem diktují, co je historicky správný výklad dějin a co už ne. Stanovisko Sdružení historiků ČR prostě nevnímá dějiny jako variantní výklady vybraných a shromážděných historických dat. Historici sdružení kolem AV ČR a ÚSD (podle jejich provolání soudě) neuvažují o historii jako o konstrukci, ale jako o jednu dané pravdě. Historie přesto je hlavně interpretací, přičemž lepší a horší interpretace se rozlišuje jen těžko. Fakta se musí respektovat, výklady mohou být různé. (To je ostatně motiv společný oběma skupinám historiků.)

Dokument historiků podepsaný Jiřím Peškem a Jaroslavem Pánkem si ale v oso-



Cílem našeho shrnutí nebude říkat, jak se na moderní české (potažmo československé) dějiny dívat. Výkladů může existovat hned několik. Zaměříme se na zmapování názorů, které se prosadily mezi historiky.



bitých výkladech dějin přímo libuje. Na příklad Rakousko-Uhersko v jejich nazírání „zůstalo jen jedním z řady neúspěšných pokusů o mocenskou integraci tohoto prostoru.“ Jenže habsburská monarchie trvala několik staletí. Samozřejmě nešlo o dokonalý stát. Kdo už ale viděl bezvadný stát. Mocensky se však prostor střední Evropy Habsburkům podařilo sjednotit vcelku zdatně. Až když do hry razantně vstoupily jednotlivé národnosti jako politikum, začala se monarchie skutečně drolit. Zatímco se jí dalo sjednotit mocensky, národnostně se to nezdařilo ani trochu. Monarchii nakonec více než ztráty italských území rozbily národnostní spory a to ještě před první světovou válkou.

Historici se také snaží najít společného, skoro by se v souladu s komunistickou rétorikou chtělo říct dějinného nepřítel českého národa. „Rakousko-Uhersko se stalo (za intenzivní a cílevědomé podpory Německého císařství) prvním agresorem v první světové válce, za což nesou vinu především habsburská dynastie a mocenské elity jejich vládnoucích národů - rakous-

kých Němců a Maďarů.“ Shoda s dikcí poválečných dekretů je až zarážející.

Z odsunu pak v souladu s tímto náhledem viní historici německou expansivnost. Kdo páchal zlo za války, zaslouží si totéž po ní; mentalita oko za oko se odstraňuje jen ztěžka. Petr Placák v Babylonu k tomu trefně poznamenal, že kolektivní vina, jak ji pojmají současní historikové, do sebe vcucla také kojence, starce či těhotné ženy. Patnáct normativních bodů Sdružení historiků ČR se pak mnohोznačně uzavírá konstatováním, že dekrety patří k poválečnému vývoji „České republiky a Evropy“.

Dekrety podle výkladu, jaký předkládají historici AV ČR a ÚSD, tedy nevznikly z uražené ješitnosti Edvarda Beneše, který si chtěl pojistit odčinění Mnichova přimknutím ke Stalinovi, ale vznikly „v důsledku války“. Největší klad tohoto Stanoviska se ukazuje až v samotném závěru; zde historici připouštějí, že „snaha o kritickou reflexi vlastní minulosti je v české historio-



grafii zřetelná.“ To je dobře. Jen ono Stanovisko toho velkým důkazem není.

## Emoce na scéně, argumenty v šatně

Nakladatelství Libri dávalo 14. května v knihkupectví Academia na Václavském náměstí setkání s autorem knižní novinky „Benešovy dekrety – jak vznikaly a co jsou?“ Emanuelem Mandlerem (o knize viz recenzi v této Dobré adrese na str. 30). Kavárna Wiehlova domu se naplnila spíše Mandlerovými druhy a profesionálními historiky, politiky a publicisty než laickými zájemci. Mezi Janem Mlynáříkem, Bohumilem Doležalem, Milanem Churaněm, Petrem Uhlím, Adamem Drdou, Petrem Brodem či Tomášem Ježkem aby jeden mediálně neznámého pohledal.

Ve své úvodní řeči Emanuel Mandler zdůraznil, že kolem dekretů vzniká druhá Národní fronta, která se rozepíná od Havla až po KSČM. Tento spolek se údajně snaží uvažování o odsunu zglajchšaltovat, a kdo uvažuje jinak – „čepelem v tu zrádnou hrud.“ Ve svém projevu Mandler několikrát rozlišil „oficiální“ a „nezávislé“ historiky. Že v Čechách dvanáct let po roce 1989 ještě někdo mluví o kategorii „oficiální historik“, zjevně mnohým přítomným nepřišlo vůbec podivné.

Zbytek večera probíhá takto:

Bohumil Doležal čte připravené prohlášení. Jeho cílem je připomenout nesmyslnost napravování dějin, v Čechách

tak oblíbeného. Deklamuje výpady proti Steigerwaldovi i Pithartovi. Neustále nechápe, jak mohou veřejně působit. Nemožnost se ubránit dojmu, že kdyby mohl, tak by je pro blaho věci zakázal.

Z publika se ozývá žena v roce 1945 odsunutá z Prahy. Mluví pohnutým hlasem, velmi dramaticky. Ještě stále před sebou vidí stoly, na které musela odevzdat veškerý majetek. Zdůrazňuje, že se tehdy nikdo nezajímal, kdo byl antifašista a kdo ne; nikdo je nezapisoval, neregistroval, na nic se neptal. Po informaci, že 50 let chodí k psychiatrovi, nastalo dlouhé ticho. To naruší až historik Milan Churaň prosbou, aby paní nebyla nespravedlivá k nim, kteří se snaží uvádět věci na pravou míru. Do řeči vstupuje starší gentleman, který vzpomíná, že byl v Bohumíně v komisi, která prověřovala rodiny určené k odsunu; chovali se slušně a většinu jich ve Slezsku nechali. Odsunutá paní vykřikuje, že to je nehoráznost. Na scénu definitivně vstupují emoce, argumenty zůstaly v šatně.

Mandler s Doležalem začnou obviňovat Václava Havla z toho že je od roku 1995 ve společné frontě proti Německu. Spory z disentu znovu ožívají. Vytýkají mu, že se připojil k parlamentní deklaraci obhajující dekrety. Petr Uhl Havla hájí a vysvětluje jeho postoje. Spolu s prezidentem se prý přijetím minimalistické verze parlamentního prohlášení snažili zamezit zavlečení otázky vracení sudetoněmeckého majetku do předvolební kampaně. Uhl přiznává, že Havlovi radil, aby se od parlamentní deklarace po volbách distancoval.

Následně se Mandlerova skupina vymezuje také proti Sdružení českých historiků. Poprvé se dovidáme, kdo jsou oni mytizovaní „oficiální historikové“. Jan Mlynárik nahrává Mandlerovi patrně připravenou replikou: ptá se, proč se současná historiografie nevěnuje odsunu s patřičnou snahou o objektivitu. Na svém setkání, kde „oficiální historikové“ vypracovali zmiňované Stanovisko, pozvali Mandlera a „tam si to s ním vyřídili“. Mandler k tomu poznamenává: „je to smutné, oni o historii vůbec nemluví, je to samá ideologie, na kádrování si zvykli v minulém období, hned známkují, tvrdí o mě, že jsem ve službách landsmanšaftu. Vůbec nepřipouštějí možnost, že by někdo mohl uvažovat samostatně.“

Milan Churaň jako příklad špatné úrovně historiografie připomíná, že v Postupimi nebyla přijata žádná dohoda (jak se traduje), ale tajný protokol a veřejná zpráva. Nemluví se tam o „odsunu“, ale o „transferu“ a „vyhnání“. Okamžitě po té začne jedna z přítomných novinářek mluvit o Postupimské dohodě. Churaň ji opravuje, že jde o protokol a zprávu. Dáma se nechá opravit a znovu začne mluvit o odsunu, o kterém přece mluví Postupimská dohoda. Churaň mlčí.

Nakonec z pléna zazní varovný hlas, aby nás druhá Národní fronta zase nezavlekla do náruče „ruského medvěda“. Pokud se prý nenaučíme vycházet se svými sousedy, zůstaneme v centru Evropy sami, a mocichtivý Putin nás pak bude jistě okupovat a my z Evropy zmizíme nadobro. Petr Uhl vystupuje proti tomuto mezinárodněpolitickému rozboru: „Rusko ve stavu, v jakém je, není v současné chvíli schopno uvažovat o jakékoli expanzi směrem na západ.“ Aby vše korunoval, upozorní Uhl přítomné historiky, že se takovýmto pohledem dopouštějí srovnatelné pitomosti, jakou kritizují u protilehlého tábora „oficiálních“ historiků. Jedni straší rozpínavým Německem, druzí Ruskem. „Nezávislí“ historici se usmívají a svorně přejí Uhlovi, aby si dlouho uchoval svůj bytostný optimismus. Rusko ho ale jistě zklame. Dívají se na něho jako na hodného naivu.

O Mandlerově knize se nakonec vůbec nemluvalo; argumentace proti dekretům, kterou nabízí, nebyla představena. V tom strejčovském přitakávání a emotivních výpadech všemi směry zanikl důvod setkání. Při tom Mandlerova studie představuje skutečný

protipól nejen Stanoviska Sdružení historiků ČR, ale také Ministerstvem kultury vydaného návodu na chápání dekretů (Rozumět dějinám. Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1945-1948.)

Zatímco Sdružení historiků zastává v podstatě tytéž postoje jako poslanecká sněmovna a zemanovsko-klausovská garnitura v zahraniční politice, Mandlerovy pohledy se vyznačují menší národní zátěží. Bipolární pohled na oficiální a nezávislé, na my a oni, na Východ a Západ mu ale zůstává blízký. Vinu za odsun vidí (na rozdíl od těch, kteří viní hlavně Němce) spíše v depresi Edvarda Beneše z mnichovské potupy a v jeho nadbíhání Stalinovi. Zatímco první skupina má silnou tendenci omlouvat chování Čechů po válce jako vyprovokované utrpením okupace, Mandler a jeho kruh akcentuje spíše soudobé motivy na české straně.

Na Dekrety prezidenta republiky se v poslední době nabalilo mnoho výkladů; mnohdy jsou pokřivené ideologičností nebo nacionalismem nebo rovnou obojím. Když se do pokřívování dějin pouštějí politici nebo jiní laikové, není většinou těžké jejich chyby najít. Historici ale přece jen umí zneužít historická fakta sofistikovaněji. A o to jsou jejich vývody nebezpečnější. Jedinou obranou proti nim zůstává pochybování o dějinách jako o jednou dané a definitivní entitě.

Dekrety byly projevem poválečné atmosféry, spojil se do nich český, tradičně silně protiněmecký nacionalismus, vybičovaný utrpením pod okupací, ambice Edvarda Beneše po návratu na Hrad v roli prezidenta osvoboditele číslo dvě i touha komunistů po ovládnutí střední Evropy. A možná vše bylo i trochu jinak. Třeba střední Evropa padla Stalinovi do klína, až se nestačil divit, jak snadno. Spíše tedy než donekonečna hledat nové závěry jednou daných skutečností, by bylo na místě vrátit se k uvažování o budoucnosti našich vztahů s Německem, ale i Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Zajímavé by bylo sledovat, jak se česká společnost vyrovnává s jinými národnostmi. No, ve zdejších hranicích už jich mnoho nepotkáme.

O  
čem  
se  
(ne)  
mluví

# Norimberk telegraficky – Hitler, rock (aneb jak vypadá tvůrčí stipendium pro spisovatele v Německu) a poezie



**N**a rozdíl od stipendia loňského, kdy jsem dva měsíce pobývala téměř v naprosté samotě v rakouské Kremži, v podkrovním pokoji bývalé továrny na koberce, jsem se letos v květnu na Stipendiu Hermanna Kestena v německém Norimberku upsala nabitému dennímu programu plném exkurzí, výletů, oslav, párty a pikniků, takže jsem se ke konci pobytu zcela společensky vyčerpaná těšila na klidnou Prahu, kde budu moci zase žít rozvleklým životním tempem a konečně budu mít klid a čas něco napsat.

Hermann Kesten (1900–1996), s jehož jménem je stipendium spojeno, byl v jisté době svého života nejčtenějším, nejpublikovanějším

a nejprekládanějším německým autorem. Dnes je, jak už to bývá, téměř zapomenut.

Nejvýznamnějším a nejstarším (ročník 1934) účastníkem stipendia určeného pro novináře a spisovatele ze sesterských měst Norimberku (tj. Benátek, Kavaly, Charkova, Antalye, Atlanty, Glasgova, Gery, Skopje, Shenzhen a Prahy) byl známý skotský spisovatel a malíř Alasdair Gray (autor knih Lanark, Janine či Něco z kůže).





Z centra Norimberku není cítit vůbec žádnou atmosféru. Jako by ji město v sobě tutulo a na odiv vystavovalo něco falešného.

První den, kdy jsem se vydala na průzkum města, jsem vedena intuicí nasedla na Hauptbahnhof do tramvaje číslo 9 a tam mě odvezla na konečnou Luitpoldhain. Zde jsem vešla do rozlehlého parku, usadila se na lavičku a shlížela svrchu do údolí na rozlehlou pláň, po níž se proháněli psi a děti.

Teprve o několik dní později jsem v dokumentačním centru o nacismu spatřila záznamy hitlerovských shromáždění, která se ve vsí monumentálnosti konala právě v místech (Luitpoldhain, Zeppelinwiese), kde jsem se před pár dny nic netušíc procházela.

Stejně hluboce mě zasáhlo, když jsem usedla na lavici v soudní síni číslo 600 norimberského soudního dvora, kde byli za válečné zločiny odsouzeni hlavní nacističtí leadři. Silně mnou otráslly jejich fotografie v dobovém tisku těsně po popravě. Vytřeštěné oči, strnulé tváře, mlčenlivé, zkrvavené, skrývající křik.

Soudce, který nás sálem norimberského procesu provázel, se dotkl dřevěného

opěradla: „Tady v rohu seděl Göring...“ Nikdy jsem nebyla tak bezprostředně blízko místům, kde začínala a končila druhá světová válka.

Právě v Norimberku jsem si posléze uvědomila, jak rockové koncerty a uctívání hudebních hvězd přinejmenším vnějšími znaky připomínají uctívání hitlerovského kultu. Rockový festival Rock im Park, který se ve druhé polovině května konal právě na Zeppelinwiese, působil obzvláště dvojsmyslně. Celý areál byl pokryt stany jako válečným ležením, do nebe zářily světelné reflektory. Atmosféra tanečné síly a agrese, hudba, křik, hluk sílící s postupem noci. Lidé ležící na zemi, moč a střepy. Tolik energie, tolik touhy za něčím směřovat a vidět před sebou jasný bod...

K zážitkům jiného druhu pak patřilo mé čtení v Zeitungs-Café, na které přišli (kromě přátel-držitelů stipendia) asi tři obyvatelé Norimberka. Jak vidno, nejen v Česku poezie mladých neznámých autorů oslovuje masy.

**Kateřina Rudčenková**

Hermann Kesten  
(1900–1996),  
s jehož jménem je  
stipendium  
spojeno, byl v jisté  
době svého života  
nejčtenějším,  
nejpublikovanějším  
a nepřekladanějším  
m německým  
autorem. Dnes je,  
jak už to bývá,  
téměř zapomenut.

Nahoře: Norimberk, foto Kateřina Rudčenková,  
Dole: Kateřina Rudčenková, kresba Alasdair Gray



---

# Eduard Vacek

# n u d a

---

Ateliér byl umístěn na výhodném místě ve středu města. Když vyšel sochař na balkon a rozhlédl se, připadal si jako Klement Gottwald, který promluvil k lidu na Staroměstském náměstí z paláce Kinských. Chtělo se mu někdy po několika vodkách zařvat do ulice na nic netušící chodce onu slavnou větu: „Právě jsem se vrátil z Hradu,“ ale našťěstí to vždy překonal. Pouze v pondělí, když na něj přišel hlad a když se mu podařilo pěstí se dobouchat se na zavřený řeznický krám a byl jako vážený zákazník vpuštěn dovnitř, postavil se k prázdnému pultu a pravil s rukama za zády: Tak tu stojím čelem k masám, jako Klement Gottwald, ale co nevidím: Háky máte prázdný! Tož mi dejte kilo lidskýho a přivezte to presto z prokuratury, totiž z prosektury! Vedoucímu prodejny nezbylo než otevřít lednici a vydat sochaři věnec buřtů. Lampeduza byl kumštýř, který si potrpěl na hezká barevná auta. I když měl starou tatrovku, osobně si jí natíral každý rok jinou barvou, temperou, kterou získával od kolegů z Propagu v kilovkách. Při projíždění v dešti městem, déšť smýval vrstvy barev, které stékaly

z karoserie automobilu jako duhový barevný vodopád. Přátelé ženského pohlaví mu občas poradily aby se vykoupal, pak vždy dotlačil doprostřed ateliéru plechovou vanu a podložil jí knihami. Na plynový kohout napojil gumovou hadici kterou vyladil dalšími knížkami tak, aby její ústí směřovalo doprostřed vany z boku. Vanu napustil vodou a zapálil plyn unikající z ústí hadice. Plamen olizoval vanu a ohříval vodu. Pokud dosáhla teplota vody ve vaně příjemné teploty, sochař si vlezl do vany a z lahve stojící poblíž, v oblasti dosažitelnosti, lokál vodku. Pokud byla v ateliéru zima pod deset stupňů Celsia, brával si sochař ještě na hlavu stylovou ruskou beranici. Bylo štěstí, že nebyl majitelem Kalašnikova s ostrými náboji, neboť se rád stylizoval do některé z postav ruských diktátorů. Vykřikoval rozsudky smrti nad zástupy mužičků, až usnul. Jeho opilecký spánek byl přerušovaný mocným impulsem druhé signální soustavy, která zareagovala na vysokou teplotou vody, která neměla daleko k bodu varu. S řevem se vymrštil z vany a běhal kouřící se po chladném ateliéru s výkřiky: Chtěli upálit mistra!

Za mistrem docházel architekt Sudlický, který vždy za slunečného dne rozevřel na balkon dveře, smetl z ramenou oprýskanou barvu, která na něho spadla z rámu a opřel se v předklonu o secesní zábradlí. „Máš tu dohled nad celým městem,“ pravil. „Toto je strategické místo, odkud je možné sledovat za pomoci vhodné optické techniky všechno důležité, co tímto městem hýbe. S polním dalekohledem s optikou Jena by bylo možné nahlížet do ložnic nevěrných paniček, které tam křepčí se svými milenci.“ „Na to nepotřebuji dalekohled, protože nejhezčí paničky chodí křepčit ke mně, do tohoto ateliéru, pravil sochař. Architekt Sudlický vzdechl závistí a napěchoval si prazvláštní dýmku vonným tabákem. Omamná vůně se po zapálení dýmky linula dolů mezi prostý lid, jenž se rozhlížel a zkoumal, odkud se bere. Tentýž lid zvedal hlavu k nebesům, aby se přesvědčil, zda opravdu začne pršet, když architekt vyplivl slinu, vyprodukovanou slinnými žlázami v důsledku hořkosti tabáku. Troubel dýmky byl nezvykle dlouhý a lehce klenutý. Dosahoval jistě délky kolem třiceti centimetrů.

Vykřikoval

# Představujeme Vám

(nová jména české  
poezie a prózy)

rozsudky smrti nad zástupy

mužiků, až usnul. Jeho opilecký spánek byl

přerušeny mocným impulsem druhé signální soustavy, která

zareagovala na vysokou teplotou vody, která neměla daleko k bodu varu.

**S řevem se vymrštil z vany a běhal kouřící se po chladném  
ateliéru s vykřiky: Chtěli upálit mistra!**

Sedlický touto zvláštní dýmku okouzloval starší ženy, neboť mladší již na dýmku, ani na něj samotného nebraly již téměř čtvrt století. Tato dýmka, vysvětloval každé zájemkyni, je námořnického původu. Její troublel je proto tak klenutá a dlouhá, že jí lze opřít o sval pravého předloktí, který přesně opisuje. Dámy sledovaly s úžasem, jak dýmka skutečně opisuje šlachovité předloktí mořskými větry ofoukaného starého mořského vlka a architekta Sedlického v jedné osobě. Nebyly to ovšem teplé větry ženoucí se nad azurovým Tyrénským mořem, či studené vichry proudící nad některým severním oceánem, ale spíše proudy vydýchaného vzduchu vybraných městských hospod čtvrté cenové kategorie hnané axiálními ventilátorem, kde architekt strávil, pomíneme-li ložnice vdaných žen, největší část svého života. „Tam, vidíš tu, ještě krásnou, avšak obstarožní blondýnu?“ ukazoval kosmatým prstem na druhou stranu chodníku mezi dav, přešlapující před semaforem. „Jistě,“ pravil sochař, „taky jsem jí před léty tady šoustal. Přicházela s kamarádkou, bral jsem je obě na střídačku.“ „To

mě nemohl zavolat vole? Kamarádi si mají pomáhat,“ s výčitkou pravil architekt. „Byls tehdy na moři, brázdil jsi se svou fajfkou oceány.“ „Jdi do prdele,“ pokáral ho dobromyslně architekt. „Tak ta holka byla jednou v DDR na nákupním zájezdu. Před nějakými dvaceti lety to bylo. Něco tam sežrali, asi to syrový vepřový, hakepetr, nebo jak se to jmenovalo, a ona dostala pěknou sračku. No, říkám jí, běžte milostivá do lékárny a kupte si tam černý uhlí, ať se vám to zastaví... Neuměla německy a tak jí říkám: Černý uhlí se řekne schwarze Kohle. Ona běžela po Drážďanech a s posledními silami doběhla k nějaké lékárně. Tam na ně vychrlila, že chce to černý uhlí. A oni jí poslali do uhelných skladů. Ona běžela do těch skladů, protože jim nerozuměla ani slovo a tam někde u ohrady už to dál nešlo, už se nedalo nic dělat. Vybrala si kout, odkud bylo na ní z ulice nejmíň vidět, cudně si přes obličej přehrnula šátek a vypustila to tam. Nešťěstím bylo, že měla dlouhý zimní kabát, který si člověče zapomenula odhrnout a tak to šlo všechno do toho kabátu.“ „To je strašnej osud,“ hořekoval malíř. „Ani nechci vědět,

jak to všechno dopadlo.“ „Dopadlo to nejhůř jak mohlo,“ pokračoval nemilosrdně architekt, „protože ona si to přinesla do autobusu a v tom autobusu se na to posadila. Bylo to, jako když člověk cestuje obkročmo na tom cisternovém hovnocucu, obtočený tou sací hadicí kolem pasu. To bylo smradu, to se nedá popsat. Řidič musel zastavit a všichni to hledali, až to našli“ „Víš, to byla taková čistotná a na dobré mravy si potrpící dáma,“ zasnul se sochař... Nikdo jsme nasměli říci žádné vulgarismus, i když ji to šukání náramně bavilo. Já si dokonce myslím, že jsem jí při tom dokonce tenkrát musel vykat.“ „Já když jsem tenkrát viděl to její trápení, tak to skoro bylo jako křížová cesta a očištěc,“ pokyvoval hlavou architekt. „Dlouhá léta jsem jí potom neviděl, až teď.“ Malíř vyhlédl ven z balkonu. „Vypadá to, že už to má všechno za sebou.“ „Docela všechno,“ dodal architekt a vyklepal přes zábradlí žhavý popel z dýmky. Dole na chodníku někdo vztekle zařval. „Lidi by neměli nosit hadry z vixlajvantu, rychle to hoří. Někdy to jde tak rychle, že se člověk nedočká pomoci.“

# Rok ďábla: co zpívají melodie

Čechomoři Nohavicu vrátili o dvacet let zpátky a on se s nimi neskutečným způsobem vyřval a vyřádl – turné, jež původně probíhalo stylem „kus Nohavica, kus Čechomor, kus společně“ a neslo se tedy v duchu folku střídaného s etnorockem, se záhy proměnilo v dvouhodinový nářez, během kterého se obě jména spojila v devadesáti procentech písní, jež co možná nejrázněji „zryčněli“ – a to teď nemluvíme jen o lidovkách, ale i o „po moravsku“ zaranžovaných Nohavicových písních. Fanoušci na posledních koncertech měli co dělat, aby staré melancholické songy v neuvěřitelných nářezech rozeznali.

[dobradeska.cz](http://dobradeska.cz)

Soundtrack z filmu Petra Zelenky Rok ďábla je jeden z nejlepších českých počínů podobného druhu od roku 1989, vyrovnají se mu snad už jen Šakalí léta z roku 1993. Za oběma deskami stojí ovšem normální muzikanti, nikoli třeba Ondřejové Soukupové teskně americky plačtiví, zatížení notou neskutečně sentimentální. Šakalí léta jsou dnes již legendárním projektem, který patrně nikdy nezahyne v povědomí ani v přehrávačích posluchačů. Věřím, že za pár let bude soundtrack Roku ďábla opředen podobným nimbem geniality.

Rok ďábla je ovšem oproti Šakalím létům dvojnásobný – takřka sedmdesát minut převážně nové hudby přináší neuvěřitelně prokombinovaní Jarek Nohavica, Karel Plíhal, Čechomor a Jaz Coleman. Nohavicovo experimentování s rozličnými hudebníky zahájili v roce 1996 Vít Sázavský a Zdeněk Vřešťál, kteří do převážně rockového hávu obalili desku Divné století a společně pak vyjeli na oslavované turné, z něhož byla pořízena ryčně znějící deska Koncert. Poté však přišlo Moje smutné srdce, na kterém bylo znát Sázavského aranžérské vyčerpání. Můžeme zpovrchněle dvojici poděkovat, že „šla od válu“ a jejich místo nahradila energická a originální skupina Čechomor. Převážně etnorockové předělávky moravských balad Nohavicu zaujaly už dříve, Čechomor se po dvakrátě ujal písní i na Mém smutném srdci.

Posléze skupina vyjela s Nohavicou na turné, a návštěvníci koncertů však byli zaplaveni živostí a radostí mnohem zásadnější či upřímnější, než tomu bylo u umělecky laděného turné s Vřešťálovými-Sázavského Neřež. Ostatně, kam Neřež dopluli, ukázala jejich loňská, snad nejhorší možná česká rádooby folkrocková deska Ještě jednou.

Čechomoři Nohavicu vrátili o dvacet let zpátky a on se s nimi neskutečným způsobem vyřval a vyřádl – turné, jež původně probíhalo stylem „kus Nohavica, kus Čechomor, kus společně“ a neslo se tedy v du-



chu folku střídaného s etnorockem, se záhy proměnilo v dvouhodinový nářez, během kterého se obě jména spojila v devadesáti procentech písní, jež co možná nejrůzněji „zryčňeli“ – a to teď nemluvíme jen o lidovkách, ale i o „po moravsku“ zaranžovaných Nohavicových písních. Fanoušci na posledních koncertech měli co dělat, aby staré melancholické songy v neuvěřitelných nářezích rozeznali.

Právě toto turné se stalo základem Zelenkova filmu Rok ďábla. Jeho soundtrack obsahuje nejpeprnější ukázky ze společné zběsilosti – Básnířku, jíž Nohavica ukradl vlastní text a aplikoval jej na hudební podklad Plíhalovy Nagasaki Hirošima, kterou před pár lety do pořádných grádů předělala Mňága a Žďorp; pořádně rozjetý je i Pyšný Janek, patrně nejkrásnější aranže na celé desce, neboť její energičnost postupuje křokolomně vzhůru, od tichého začátku po nádherný lidovecký vrchol. Lidovecký, protože většina písní na desce je skutečně lidových či zlidovělých – Pyšný Janek je báseň Bezručova, týž napsal i Kdo na moje místo?, Nohavica na lidovou hudbu napsal harmonikovou Ameriku, rozhodně jednu z nejkrásnějších svých balad vůbec. A konečně Čechomorů připravili nové verze (jejichž novum vyjadřují decibely) Šimbolice, Koníčků, Mezi horami – všechny nahrány živě, čistě, neuvěřitelně.

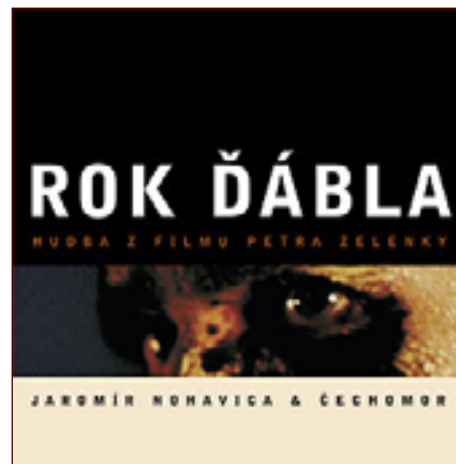
Mezi Nohavicovy dávno již zlidovělé písně patří Píseň pro malou Lenku, Kometu nebo Mikymauz. Ty však je na soundtracku třeba rozebrat jednu po druhé: Píseň pro malou Lenku by se měla stát Nohavicovým hymnem – nahrána nyní, fantasticky odráží Nohavicův styl let osmdesátých, tedy těch, která ho coby folkaře proslavila. Nádherně tesklivý tón rozmanitě znějící kytary a k tomu vrcholně poetický text... Kometu zmrzli před lety Neřež, Čechomor však vše v dobré obrátil – jemně pozměněnou aranží se z ní stala skutečná rocková balada, kterou si posluchač záhy přehluší otřesný zážitek z neřežovské slátaniny.

A konečně Mikymauz – tím si splatil jeden dluh sám Nohavica: na desce Mikymauzeum je totiž tato píseň mezi těmi nejhůře provedenými, zde je tomu přesně naopak. Vedle Písně pro malou Lenku je to folková lahůdka číslo dvě. Určitým retrem jsou pak písně Rakety a Osud, které složil Nohavica již velice dávno a dosud nebyly publikovány – a byť se písničkář nachází v období nejen studiového, ale hlavně svého vlastního perfekcionismu (což přesně vystihuje úchvatnost takové „Lenky“), tyto dvě nahrál evidentně na první pokus, s drobnou chybkou, ale nádhernou atmosférou dob dávno minulých. Přiřadit je k Osmé barvě duhy, nerozeznáte oněch patnáct let navrch.

Máte tu tedy dobrou půlku nové desky Jarka Nohavici, Čechomoru, k tomu velice povedenou filmovou hudbu Karla Holase, přidáno je něco málo starších počinů jejich soupeřů (Lásko, voníš deštěm Marie Rottrové s proslaveným Nohavicovým textem a dvě žánrově skutečně opačné metaethnické skladby Jaze Colemana, jenž se v našich krajích akreditoval deskou Čechomoru Proměny) a několik citlivě vybraných dialogů z filmu. Deska opravdu rozmanitá a bohatá a přitom neuvěřitelně ucelená. Co však ji dělá jinou v řadě soundtracků vydávajících na svůj film, je její neskutečná černota. Deska se úžasně rozjede, aby po čtvrt hodině přehodila z plusu do mínusu a pak už vás táhne jen a jen čím dál víc ke dnu. Končí skutečně strašně. Vše dohromady dává šílenou skepsi – obrázek o světě, o nás je opravdu děsivý. Takové náladě se však nebávejte – není vše „happy a free“ a s tímto albem konečně nebudete moci říct, že „už ani ta deprese není, co bejvala“...

**Petr Novotný**

*Hudba z filmu Petra Zelenky Rok ďábla. 70 minut. Vydalo Sony Music Bonton a Universal Music v roce 2002.*



dobradeska.cz

# Celkem diplomaticky...

Tak ještě stále z berlínských nákupů...



V Londýně vznikla v roce 1966 odpověď na Dylana i Jeffersonovo letadlo (a možná že nejvíce na Byrds), skupina **Fairport Convention**. Je to přesně ta parta působící jako včelamátka, ze které vzniklo mnoho dcer, šířících slávu matky a hlavně svoji dál po kraji. V r. 1969 vstupuje do spolku zpěvačka **Sandy Denny** (1941). Vydrží v kapele asi tři desky a odchází do vlastní skupiny *Fotheringay*, později zpívá s kapelou *Bunch* a pak raději sama. V roce 1973 se vrací a zůstává dva další roky. Ve **Fairport Convention** se „rodí“ i další hvězdy – A. Hutchings (který následně zakládá **Steelye Span**) a Richard Thompson, možná nejzajímavější postava „téhle orientace“. Kapela je také stíhaná úmrtími současných či bývalých členů, **Denny** umírá v r. 1978. **FC** se sice rozpadají, pak se zase vrací pod názvem **Fairport**. V roce 1980 poslední koncert, ticho po pěšině, pak zase slavný comeback... 2CD – kompilace *Sandy Denny* se dá poslouchat. Za 12 EUR.

Další berlínskou akvizicí je cédo *Willy and the Poor Boys*, 4. řadovka **Credence Clearwater Revival**. O nich jsem už psal dost. Tahle deska je z nejlepšího roku, mimo ni vydávají **CCR** ještě další rány-výpus-

ky – *Cosmo's Factory* a *Pendulum*. Na *Willym* je asi nejznámější *Down On The Corner*, *The Midnight Special* a *Cotton Fields*, u nás známé díky *Rangers* jako *Pole s bavlnou*. Jak to muselo vypadat na americkém západním pobřeží kolem San Franciska s takovým „návaalem“ kapel: *Country Joe and the Fish*, *Grateful Dead*, *Quicksilver Messenger Service* atd.? To byla konkurence, tlak, to pak nese výsledky, když se to takhle sejde. Když **CCR** poslouchám, jednoduchou muziku podporovanou valchou a foukací harmonikou, tak mě napadá, že současná vlna českých hospodsko-keltských bandů (Divokej Bill apod.) je vlastně revivalem jedné části bigbitu 60. let. Za 7,13 EUR.

Čekal jsem na Újezdě na tramvaj a nakoukl do místní prodejny hudby. V prostředí místnosti byly pulty se slevami s jednotnou cenou 359 korun – byla tu různorodá směska hudby 60.–90. let, někdy málo viděné kousky. Za stejnou cenu se tu povalovalo 2CD **Peter Green Songbook A tribute to his work in two volumes**. S „tributními“ kousky je to sázka do loterie, třeba hold Cohenovi nebo Dylanovi se povedl. **Peter Green** je osnovná postava hudby druhé poloviny 20. století, i kdyby nenapsal nic jiného než *Black Magic Woman*. Narodil se

Čekal jsem na Újezdě na tramvaj a nakoukl  
do místní prodejny hudby. V prostřed  
místnosti byly pulty se slevami s jednotnou  
cenou 359 korun – byla tu různorodá  
směska hudby 60.–90. let, někdy málo  
viděné kousky. Za stejnou cenu se tu  
povalovalo 2CD Peter Green Songbook  
A tribute to his work in two volumes.

v Londýně jak Greenbaum a patří k nejlepším bílým bluesovým kytaristům. Prošel různými kapelami, v *Shotgun Expressu* hrál třeba s Rodem Stewartem nebo Mickem Fleetwoodem... A už je vám jistě jasné, co bude dál. Green sice ještě hraje s Mayallem, ale pak už zakládá *Fleetwood Mac*. O nahrávce z doby mezi Mayallem a *FM* jsem tu už kdysi psal. U *Flítvůdů* je asi 3 roky a pak se vrhá na náboženství. *Von byl trochu divnej*. Pamatuji si, že i v našem tisku se jeho odchod probíral a byla z toho málem světová tragédie. Jeho život se různě zašmodrchával, od druhé poloviny 80. let se objevuje se skupinou *Katmandu*. Nicméně – v roce 1995 bylo vydáno výše zmíněné 2CD, na kterém hrály takové páky, jakou jsou Ian Anderson, Arthur Brown, Rory Galagher, Dick Heckstall-Smith, Mick Abrahams. Pozor, tohle není jen taková nějaká raritka, tohle je regulérní kóta v krajině světové pop music.

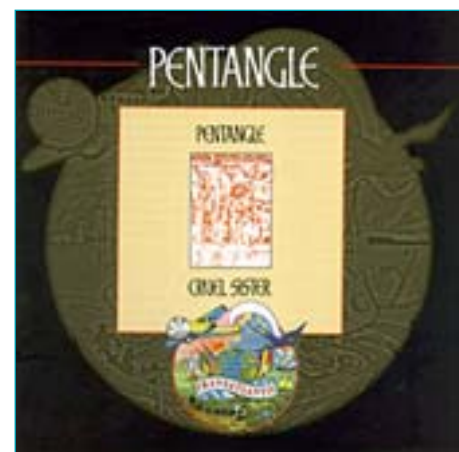
Skoro každých 14 dnů zajdu na Národní do bazaru v pasáži Metro. Skupina **The Groundhogs** u nás zas tak moc známá není, abych si ji právě proto nekoupil. Všechno se točí kolem Tony T. S. McPhea, který je šéfem – kytaristou, skladatelem, zpěvákem, ostatní se mění, on zůstává. Je to blues a není to blues, je to rockové blues, které hrají tři

chlapíci (kytara, basa, bicí) a stačí to. Když jsem si to pustil poprvé, tak jsem si myslel, že slyším skupinu **The Gun**, kterou kdysi vydali Poláci a my jsme si ji kupovali v Budapešti. Název skupiny je podle jedné skladby Johna Lee Hookera, první nahrávky jsou z roku 1968 (i když kapela se hledá již od roku 1963) a kapela hraje nepřetržitě dodnes – poslední deska vydaná v roce 2002 je koncert z roku 1971 z Leedsu. Kdo taky všechno v Leedsu nehrál! Styl Groundhogs se měnil, jeden čas měli blízko ke country, pořád je v tom dost R & B. Současná diskografie uvádí asi 25 řadovek a 8 kompilací. Mně se podařil nákup – *Back Against The Wall* z roku 1987. Nenechte se mýlit ročníkem, 8 skladeb se řítí sluchátkama bez kompromisů. Nevím, jak by si v tom hověli nižší ročníky, ale pro nás přes 40 let je to tak akorát. Akorát hudba k přežití. Za 260.

No a nakonec se vracím na začátek – kapela podobně zaměřená jako **Fairport Convention** a stejně osnovná: **Pentangle**. Založena na přelomu let 1966–1967 Bertem Janschem a Johnem Renbournem (pamatujte si ta jména!), kteří spolu předtím vydali desku *Bert and John*. Oba dva výteční kytaristé, první nasměrován k blues, druhý k britskému folku. Těžko zařadit, hraje li Pentangle

folk nebo folkrock, deska *Cruel Sister* je 4. řadovka z roku 1970, obsahuje jen 5 skladeb, většinou aranžovaných tradicionálů, jednu skladbu dokonce zpěvačka Jacqui McShee zpívá à capella, ze začátku si můžete myslet, že jde opravdu o zachycení kořenů klasického britského folku, ale u poslední skladby zjistíte, že Pentangle eklekticky využívají vše, co kolem v hudbě kypí: progresivní rock, psychedelii, jazz, pop, oldies, ale jen tak po kapkách, v klídku. To vše jistí rytmická sekce T. Cox a D. Thompson. Za 199 ve slevách na třídě Milady Horákové.

**Jakub Šofar**



# MACUROVA SVĚTNIČKA



## Z Macurovy listárny

„Jste prý zkažen (viz odpověď té ubohé Růženě) – já jsem zkaženější. Aneb sejdeme se na šancích, pod třetím oběšencem. Poznávácí znamení – mandragora v levé ruce. Sabat bude! S sebou – vejce černé slepice nošené týden v podpaždí, kůži hadí, havraní spár – možno koupit i na místě, ale je to s přírážkou. Program – pozdravení sedmi démonům, tanec novickej řádu Azraelova, zlatý hřeb večera – zneuctění panny. Budte přesný – pět minut do půlnoci, příští úplněk. A spodní prádlo si oblékněte naruby!

Vaše Iris“



Tak tuto slibně znějící pozvánku (ve formě čtyř textových zpráv zaslaných z anonymního čísla 900009) jsem obdržel někdy koncem května. (To není fikce, ale skutečnost...) Nemusím vám líčit pocit rozechvění, který naplnil mou duši. Když jsem o tom vyprávěl jednomu příteli v klubu, zívł (zakousnut do masitého, vykořisťovatelského doutníku) a prohlásil: „Zlatý hřeb večera – zneuctění panny? To si nemohli vymyslet něco originálnějšího? To já mám furt.“

A začal si vytahovat imperialistické nitky ze svého kostkovaného, buržoustského obleku.

Vy opilí tuláci, kteří brouzdáte po nočních ulicích, zvlhlých šerem a obludnými stíny, neviděli jste na své pouti postavu hledící k vesmíru? To jsem byl já; a zuřivě jsem žádal měsíc, ať dorůstá. Konečně příroda

štěkla a kočičí oko luny, štěknutím vylekáno, otevřelo se celé v nesmírné bělosti. I mohl jsem se vydat na šance. V čvachtavých botách, neboť jsem šlápl do louže, ale to je jiný příběh.

Pravda, bylo mi trochu obtížné nalézt třetího oběšence. Když se tenkrát na základní škole brala trojka, měl jsem plané neštovice a tudíž jiné starosti. Nakonec jsem však našel a šťastně viselci plivl na boty, jež se, úzkostně vypjaty směrem k prstům, marně chtěly dotýkat země. Oběšení se kmitali ve svěžím bezmála již letním vzduchu a jejich nepřístupné tváře chrlily květnatou vůni a divokost.

Ale nikdo nepřicházel; smutně kráčel jsem zpátky k periferii.

V podpaždí mi zapípalo právě vylíhlé černé kuře. Ach, Iris!



foto  
Kateřina  
Ruděnková



Tak máme po volbách! Všem, kteří po přečtení minulé Světničky neváhali a volili naše Filantropické sdružení demokratických okultistů - č. 666, bych rád poděkoval. Jen díky vám, čtenáři, sklídila naše strana tak ohromný úspěch. Doufáme, že ani my vás nezklameme a že právě probíhající jednání o sestavení nové vlády dopadnou i podle Vašich představ. Vladimír Špidla (ČSSD) je uznalý politik, který moudře a vyzrále zhodnotil kvality našeho Filantropického sdružení a uvolnil místo předsedy vlády ČR pro našeho kandidáta Marka Červeného, rektora University of Montmartre, spisovatele a vědce. S vaší oblíbenou Hanou Chmelíkovou, básnířkou a pijačkou absintu, se předběžně počítá pro křeslo ministryně kultury, protože jednou viděla na fotce Richarda Geera. Štefan Švec by měl být pro příští volební období ministrem bez portfeje, ale také zároveň bez Nesvadbové - což jej na druhou stranu trochu uklidnilo. Časem se snad pokusíme nalézt resort, kde by mohl uplatnit své široké znalosti (uvažujeme např. o založení Ministerstva hub). Finance čekají na Radka Štěpána, neboť jsem jednou (když šel v Montmartru na toalety) v kapse jeho kabátu nahmatl 50 korun.

Jak asi víte, já (jako předseda FSDO) v současné době kandiduji na arcibiskupa pražského a tudíž nehodlám zastávat žádné funkce ve vládním kabinetu. Složil jsem i poslanecký mandát, ale přesto se mi nějak ve skříni pomačkal.

DĚKUJEME ČESKÉMU NÁRODU! V sociálně-okultistické koalici je budoucnost!

Hezké léto!

Váš Macura



## MACUROVA SVĚTNIČKA

## Píšťaly a bubny (úryvek z románu)

### 1. kapitola

Už několik nocí špatně spím; včera jsem dokonce neusnula vůbec, přestože jsem unavena, vyčerpána intelektuálně i citově, přestože mě bolí hlava a chci zapomenout na své srdce. A uprostřed té noci jsem si nemohla vzpomenout, jak se řekne latinsky cesta. Dost jsem se trápila, protože mě napadlo pouze *via*, které ovšem nepřiléhá k situaci svou podivnou libozvučností; teprve, když jsem si ráno obouvala boty, vstoupilo mi do hlavy slovo *iter*. A rozeznělo se. *Iter*, jako když pod nohama křupe led.

Třeba mě skutečně neobklopuje nicota a samota: třeba se v té tmě po mně natahuje mnoho laskavých rukou a já je jenom nevidím. A i kdybych je ucítila, i kdybych je uslyšela, nevím, jak bych jim pomohla, protože ještě jsem nepomohla nikdy nikomu. Spíše jsem všechny trápila, ač jsem ani trochu nechtěla a snažila se je opatro-

vat jako nemocné, ubohé vrabečky v hrsti. Ale nakonec jsem asi vždycky trochu víc stiskla, pomaličku, ale přece... Co na tom, myslím si, všichni tito vrabečkové za dvacet let, kdy zase já budu nemocná a ubohá, posedí si v barech se studentkami a budou vrhat pohledy zřetelně démonické, půvabně čtyřicátnické, geniální, neboť budou v nejlepším věku, zralí a připravení. Ale to já budu za tím vším! To já z nich uhnětla démonické génie, jako alchymistická medvědice uhněte svá medvíďata. Mlč! To díky mně jste jistě dozráli, díky mým hrám – tedy díky té trochu smutné lásce, která se vždy změní v podivnou apokalyptickou hru.

Napadlo mě, že láska si nás asi najde i v hrobě. Ne, to je přeci příliš morbidní. A patetické. Už teď je ve mně trochu smrti; je mi jako kdybych se zamilovala do zvířete,

foto  
Kateřina  
Rudčenková

kamene či jen do pukliny v tichu. Taky patetické. Ach jo.

Je pozdní podzim, skoro zima, budou Vánoce, a obloha je perlová, vzduch vlhký, sytý a tak chladný. Mám kocovinu, neboť jsem vypila trochu té vodky, když jsem neusnula, když už jsem si nevzpomněla, jak se řekne latinsky cesta. Nevím, co mě to napadlo pít, ale napadlo mě to. Ale ani pak jsem neusnula. Jen se nade mnou ten čtverec stropu tak kymácel, jako kdyby visel na konopném provaze.

Řekla jsem si, že bych měla začít psát novou knihu, abych si nepřipadala tak sama. Ale pak jsem si vzpomněla na všechny své předcházející a jak mě málem zničila ta poslední, z níž jsem ještě teď utrápená. Ne, skutečně nevím, zda jsem šťastnější, když píšu. Domnívám se dokonce, že nejen že nejsem šťastnější, ale dokonce jsem mno-

hem nešťastnější; hlava mě alespoň bolívá více a více, když píšu.

Nevěřím, že má to mé psaní nějaký smysl, ale stejně se k němu vracím, abych zapomněla na všechny bolestivé nadávky, které mnou proudily; toužím tvořit jiná, lepší slova, snad i jiné jazyky, sladší, andělské, když už nemohu žít andělsky. Snad je to dar, to mé psaní, za který bych měla poděkovat. Dar? A komu; nikoho nezajímá mé psaní, zapomenu-li na ty, kterým nešlo ani tak o mé psaní, jako o mé tělo, a přestože jim vlastně šlo o mé tělo, tak s jakýmsi orgiastickým nadšením listovali mými knihami, jako kdyby se nějak vztahovaly k mému tělu. Dotýkali se, myslím, mých knih, s jistou dojemnou pečlivostí, jako kdyby zkoumali, zda mě to vzrušuje a jak se při tom na ně dívám.

Když tak kráčím předvánoční Prahou, když jedu hromadnými dopravními pro-

středky, vidím náhle zřetelněji, že jsem součástí bizarního orchestru. Jsem až omámena jeho monstrózností a monstrózností hudby, kterou hraje. Pištím snad na píšťalu, ten mladík – Robin se jmenuje – hraje na buben a všichni hudláme a vržeme k veliké Boží radosti. Já pískám na tu dlouhou, útlou píšťalu, abych vzbudila soucit; a on, mladík, bubnuje a tváří se válečně, aby všechny rozčílil, zapaluje pomyslné kanóny a střílí do nebes, do perlově zbarveného nebe! „Tak co, Bože, co uděláme teď?“ volá a nadšeně očekává, že zkamení, nebo že se aspoň něco stane. Ale přitom se tváří tak zoufale, že nejen že nikoho nerozčílil, ale vzbudí vždy mnohem větší soucit než já.

On bubnuje na Boha a Bůh na něj mlčí, jakoby na truc, ale přesto s jistou zálibou.


Říkám: „Tak kluci, neperte se!“ a dál pískám na píšťalu, tence, jemně, aby se už nikdo ničeho nebál. Ale do toho mi začnou všechny nástroje a mě puká hlava tím rámem. Ale to nic, to byl jen sen, který se mi zdál. Jak vlastně skončil tenhle opilý sen? Zjevil se (trochu kýčovitý) Kristus (spíše jakýsi kristusoid), mladík sundal buben a pravil mu: „Tak pojď Pepíku, já mám támhle schované takové autíčko.“ – „Ale já nejsem Pepík,“ říká Ježíš smutně. – „To nevadí, Pepíku, pojď,“ říká mladík.

Předvánoční Praha! Staroměstské náměstí je plné nákladních automobilů, kolem nichž zdivočele pobíhají ambivalentní vánoční skřítky v červených čepičkách. Potkávám i člověka v masce vánočního ledního medvěda. A to nemluvím o ohradách s vánočními lamami či otupělými chudáky poníky, kteří jsou zjevně také vánoční. U těch ohrad bych se asi rozplakala, kdybych zrovna úzkostlivě nehlídala žaludek.





# MACUROVA SVĚTNIČKA



Spatřím kamarádku Ivu, dříve básnířku, dnes malířku. A hned se k ní ženu jako zběsilá; skoro pláču, když se jí vrhám do náruče, ale naštěstí to vypadá, že se směju. Iva byla lepší básnířka než já, ale uvědomila jsem si to, až když jsem po letech objevila její texty na dně svého šuplíku. Mezi těmi starými, žlutými dopisy. Nyní provádí cizince po Praze.

Ptám se jí, zda má na mě čas.

Odpovídá, že neví, že se právě jde zeptat, jestli má dnes službu, zda někoho neprovádí.

Kráčím s ní tedy do té cestovní kanceláře. Cítím, že nejsem sama a s úlevou se usměji, přestože se mi točí hlava a je mi špatně. Protože Iva je krásná a laskavá. Čekám a ona mluví s nějakou starší paní a žmoulá přitom kapesník. Pak přijde ke mně, vezme mě za ruku a říká, že nemá službu a že můžeme jít. Nastupujeme tedy do jednoho z těch legračních mikrobusů, jež v létě s odkrytou střechou vezou turisty.

Jedeme pod Letnou, pod kyvadlem – tím obludným pražským metronomem. Rozhodly jsme se – podivně v tom jednotné – navštívit výstavu soch jedné Maďarky, která často čerpá z operních námětů.

Hned mě do očí udeřilo sousoší se třemi postavami. Podívám se na název a skutečně tu scénu poznávám. Erik přesvědčuje Sentu, aby si vzpomněla na svou lásku k němu, aby odmítla démonického cizince, toho muže z obrazu. (A vy si, příteli, myslíte, že jste ten muž z obrazu, že?) V tu chvíli se objevil on, strašný bludný Holanďan, jenž vše vyslechl: obrovský, monumentální, zčernalý k smrti, zalitý peklem, omámený i svou vlastní krví k šílenství, křičící tisíci ústy:

„Tak ani ty nejsi věrná!“ a se svou lodí propadá se do věčného zatracení. Senta vykřikne, odstrčí Erika a vrhá se za prokletým cizincem. Za chvíli dvě zářivé duše letí k perlovému nebi jako dva balony. Zatínám pěsti a myslím si, být věrná, věrná má být, ale komu... to je jednoduché přijít si a čarovat, moc jednoduché a myslet si, že budeme tančit, jak se na nás bubnuje.

Iva zmizela na toalety; mé oko padne na další sousoší, na podivně bláznovské postavy s píšťalou a bubnem. Udělalo se mi tak špatně, že jsem se odelhala na toalety. Skoro jsem omdlela a jen cítila, jak mi Iva zajela do vlasů a hladila mě.

## 2. kapitola

Nemohu říci, že bych schvaloval sebevraždu, ale do značné míry chápu ty, kteří ji



foto  
Kateřina  
Rudčenková

spáchali. Vztahy mezi lidmi jsou rok od roku horší, soudím alespoň podle svých vztahů. Víím, že smrt nic neřeší, ale zase člověka přijde celkem levně. Co se mě týče, bolelo mě poslední dobou u srdce. Básník Hrbek řekl, že jsem hypochondr – on je totiž lékař a rozumí tomu – já si ale už tenkrát myslil, že jsem se buď zamiloval, nebo že na mě jde infarkt. Před několika dny se celá věc vysvětlila. V průchodu vedoucím ke Staroměstskému náměstí, jež bylo zaplněno vánočními skřítky, vánočními lamami a vánočními stánky s horkými kaštany, jsem náhle klesl k zemi a věděl jsem, že je jasno. V poslední chvíli jsem spatřil Ivu a tu dívku, Pavlu – podivnou náhodou procházeli kolem – natahoval jsem po nich ruce, aby mi nějak pomohly, ale v průchodu byla asi příliš velká tma, tak mě neviděly. Když jsem se probral v nemocnici, řekl mi lékař, že jsem

měl slabý infarkt. Vysvětlil mi to nějak pořídně, ale já tomu stejně nerozuměl. Možná bych si to měl načíst v nějaké knize.

Za pár dní přišel na pokoj Mikuláš s čertem. Byli upřímně překvapeni, že na srdečním oddělení nalézají mladého člověka, rozuměj: uprostřed všech těch županovitých žlutých tvorů. Beze slova a trochu štítlivě mi vrazili do ruky mandarinku a čokoládovou figurku, kterou jsem vzápětí hodil z okna jednomu sympatickému havranu.

Lékař mi řekl, že mám asi nemocné srdce. Panečku, je asi vhodný čas se zabít, řekl jsem sestřičce, ale usmál jsem se přitom trošku jedovatě, tak se usmála také a sklopila oči. Sebevraždu si totiž dost dobře nemohu dovolit. V mé rodině dosud nikdo sebevraždu nespáchal a obávám se, že bych byl coby černá ovce definitivně vyděděn. Už mě jeden dědeček vygumoval ze své závěti, myslím, že bych těžko nesl, kdyby to učinil i druhý; ten, který už beztak říká, že mě jednou zabije, přestože má sám velké problémy s udržením se při životě.

Srdce. Tak tady to je. Já celý život žil v přesvědčení, že jsem něčím neobyčejný, když mě bolí u srdce. A zatím to byla nemoc. Tak je to pravda. Člověka, zdravého evropského člověka, nemá co bolet u srdce. Zdravý evropský člověk totiž nemyslí na problémy se srdcem, zdravý evropský člověk žere a žere a žere jako zelená kobylka, zatímco např. nemocní Afričani umírají hladem stejně bezdůvodně jako nemocní mladíci umírají na srdečních odděleních. Vlastně nemám co mluvit a vychloubat se svou lítostivostí, neboť já nikdy žádného hladového Afričana neviděl. Jsem stejný jako ti darebáci, kteří také nikdy neviděli Afričany a nejen to – navíc zpochybňují vůbec samotnou existenci nějakých Afričanů, nějaké Afriky, nějakého hladu. A přitom náš kultivovaný systém stojí právě na smrti těchto Afričanů, na smrti nemocných mladíků na srdečních odděleních a kdyby nebylo Afričanů, nemocných mladíků na srdečních odděleních a jejich smrti, nebylo by jistě ani našeho systému.

Myslím si, že bychom se měli urychleně seznámit s hladovými Afričany, abychom si aspoň trochu uvědomili, jak je to s tím naším systémem, jací jsme debilové a nakonec mám pocit, že si trochu zasloužíme, aby nás někdo duchaplný umlátíl věšáčky, podšálky, ořezávatky a holicími strojky; myslím si, že by se měli na Staroměstském náměstí místo grogu a jedlých kaštanů prodávat hladoví Afričani v půvabných, dárkových rakvičkách... Ach můj Bože, já už blázním... kolikrát mám říkat, že jsem nikdy v životě neviděl hladového Afričana, nýbrž naopak já sám jezdím zásadně vlaky eurocity, já sám dávám přednost růžovému toaletnímu papíru za 13,50, stejně jako má kočka miluje nejdražší konzervy.

Nicméně jsem také trochu takový hladový Afričan, neboť jsem už věru dlouho nejedl; místo jídla jsem pil tři týdny jen rum, když mě to kleplo. A snad mě to kleplo kvůli tomu. Dobře mi tak, s hloupou cílevědomostí jsem dokončoval knihu, za kterou dostanu možná peníze, které stejně zrovna nepotřebuji.

Jednoho dne, když zrovna vysvitlo maličko slunce, přišla sestřička a vytáhla rolety. Pak vešel doktor a lhostejně pravil, že se asi mylili, že už jsem v pořádku, že nebudu mít předpokládané následky, a tak ať jdu laskavě domů. Jsem zdravý jako tuřín, což nevím, co je, ale má to zjevně nějakou souvislost s mým zdravotním stavem. Jen na sebe musím dávat pozor, nenasírat se a nepít, hlavně nepít, což jsem ochotně slíbil, neboť jsem milý a hodný člověk, když na to přijde.

Svou poslední noc v nemocnici jsem se zlobil na svého bratra, že mi nepřinesl ty Katolické noviny, o což jsem jej výslovně žádal. Nevěděl jsem tak po celou dobu své nemoci, co je ve světě nového; jak např. slaví lužické ženy Vánoce.

Když jsem opouštěl nemocnici, spatřil jsem drobnou veverka s korálkovými očima. Díval jsem se na ni, ona se ohlédla a přiblížila se ke mně. Chvilí jsem myslel, že mi vlezle na botu, ale ona se shovívavě usmála a rozvernými pohyby uprchnula do černého křoví.

# Strž (velký recenzní prostředek)

## Svatokrádež

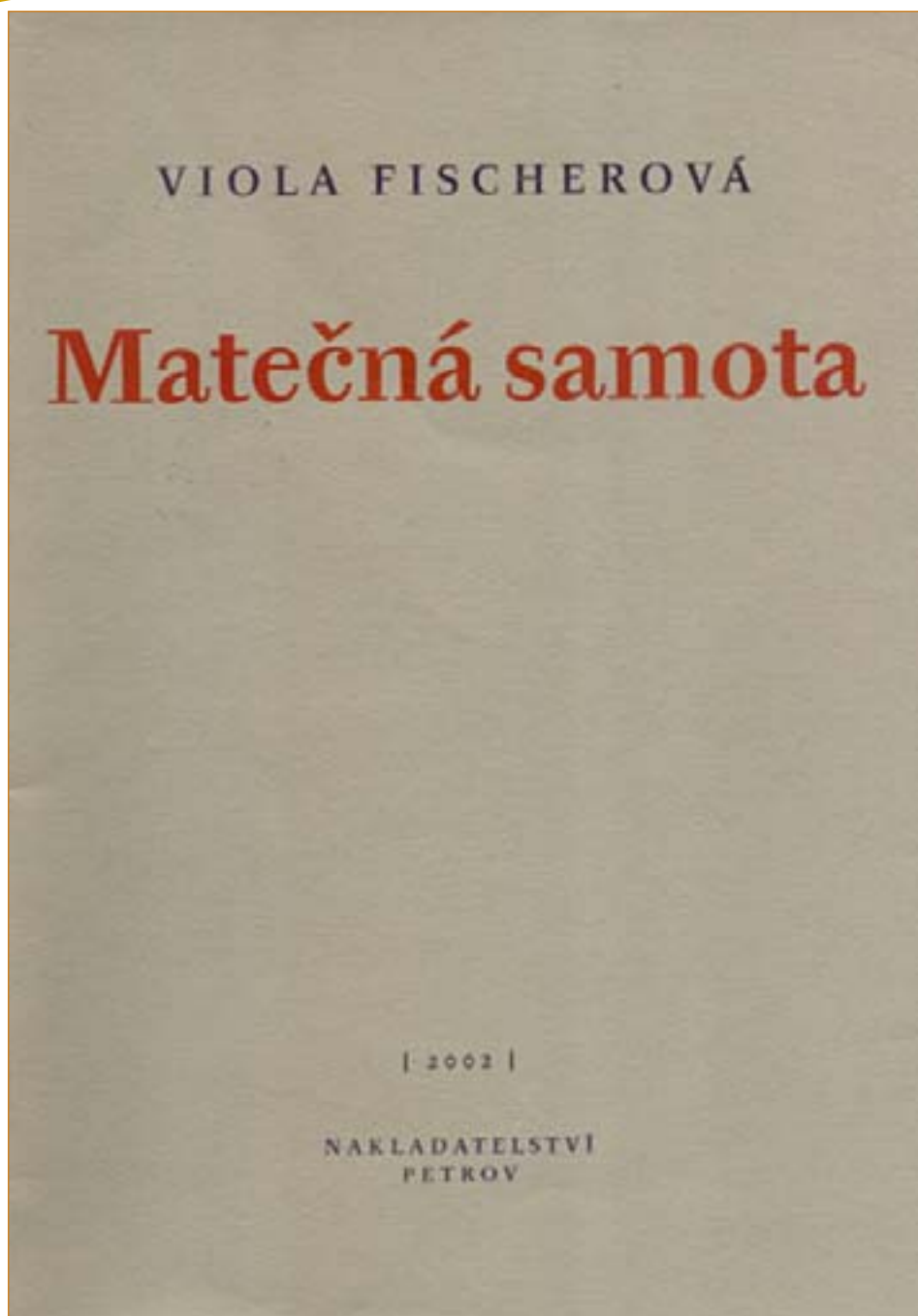
**B**áseň není ve slovech, báseň je mezi slovy. Poezie je ta legrační a nezapomenutelná chvíle, kdy se vám zdá, že jste mezi slovy našli kouzlo.

Viola Fischerová vydala u nakladatelství Petrov další sbírku básní. Jmenuje se *Matečná samota* a neliší se příliš od autorčiných sbírek předchozích. Už od té první, *Zádušní mše za Pavla Buksu*, je každá z knih Violy Fischerové literární událostí. U autorky, která v zásadě nemění svou poetiku, se to může zdát překvapující. Přesto je to úplně přirozené.

Fischerová dokáže mezi své verše zaklít kouzlo, o kterém jsme mluvili před chvílí. Její poezie je prchavá, lehká jako pápěří, funguje jen na první přečtení. Kouzla se totiž nevracejí.

Je viditelná lépe z dálky než z blízka. Když se začnete dívat moc podrobně, uvidíte jen bezvýrazná černá písmena. Síla Fischerové není v jednotlivých verších, její básně svítí celé. Mají náladu a dovedou ji navodit i ve čtenáři. Když jsou nostalgické, zavíráte při nich oči steskem, když jsou vášnivé, usmíváte se vlastní fantazii.

A v tom to možná je. Básně Violy Fischerové jsou osobní, hluboce osobní, ale zároveň nikomu nenuťí jen a právě ten příběh, který autorku přiměl k jejich napsání. Kdo onen příběh zná a pamatuje si lidi, jichž se týká, ten bude osloven silou



básnířčiny zpovědi. Znat cokoliv ale není nutné. Mezi verši nechává Fischerová spoustu místa, které si čtenář smí „ukrást“ a vyplnit sám. Fischerová ví, že poezie je mezi slovy a že čtenář, který ji

v sobě nemá, se k ní nikdy nedočte. Její verše jsou nápovědi, kouzelné formule, které otevírají dveře. I když mluví o konkrétních lidech, její postavy mají sílu mytág, jsou obecné.

Její poezie je prchavá,  
lehká jako pápěří,  
funguje jen na první  
přečtení. Kouzla se  
totiž nevracejí.

Sama básnička (její lyrický subjekt) je hlavní postavou knihy. Matečná samota je knihou o stáří, o stesku, o samotě. Hovoří se tu s mrtvými a mluví se o nich a o paměti, v níž jsou uloženi. Mrtví jsou tu možná živější než živí, vzpomínka na ně přichází ve snech a je pokaždé skoro hmatatelná. Stesk je hustý tak, že by se dal krájet, je tu pocitem nejsilnějším. Každý je odsouzen k tomu prožít si ten svůj.

Viola Fischerová je nejstarší z velkého trojhvězdi žen v současné české poezii. Nemá slovní bohatství a rozevlátou sílu Boženy Správcové, nenoří se do zapeklitých kliček introspekce nejmladší Kateřiny Rudčenkové. Je z těch tří nejzralejší a – nejprostší. Je spolu s nimi přesto (nebo proto) velkou básničkou, ženou s vlastním, zcela nezaměnitelným viděním a stylem. Kdybychom měli všechny tři zmíněné autorky porovnávat, zjistíme, že jejich přístup k jazyku, k poezii, k životu je tak diametrálně odlišný, že je nelze zařazovat do nějaké jednotné škatulky „ženské poezie“. Ženská poezie je dnes už stejně silná a skoro stejně vrstevnatá jako ta mužská.

Ale vraťme se k Virole Fischerové. Psát o jejích básních recenzi je jako pokoušet se popisovat slovy violoncellový koncert. Je to svatokrádež. Nová kniha Violy Fischerové stojí za čtení i bez recenzí.

**Štefan Švec**

Jde o prozaičku mladou, dokonce tak mladou, že pro jistotu nikde, z důvodů bezmála rokokové spisovatelské koketérie, neuvádí svůj věk.

## Ó, té všehochuti: holocaust, Baťa, sex, nostalgie atakdál...

**N**ovoapečená cena Litera za objev roku, vítězství v literární soutěži Knižního klubu (nakladatelství sice převážně komerčního, projevu jícího ovšem chvályhodnou pozornost alespoň vůči příběhové linii nové české prózy), pověst knihy, která se dá (a má!) číst – to vše doprovází příchod nové autorky Hany Andronikové a vydání její pozoruhodné, nicméně i rozporuplné románové prvotiny ZVUK SLUNEČNÍCH HODIN (Knižní klub). Jde o prozaičku mladou, dokonce tak mladou, že pro jistotu nikde, z důvodů bezmála rokokové spisovatelské koketérie, neuvádí svůj věk. Dá se však usuzovat, že jako poměrně nedávná absolventka anglistiky a bohemistiky na pražské „fildě“ čili na Univerzitě Karlově svým vstupem do literárního světa rozhojnila a posílila generační seskupení, k němuž patří takoví autoři jako Božena Správcová, Jaromír Typlt nebo Petr Borkovec v poezii, zatímco v próze především Odillo Stradický ze Strdic a Bohuslav Vaněk-Úvalský, resp. Martin C. Putna v próze. Ve srovnání s těmito, namátkou vy-

jmenovávanými literáty je však Andronikova (rodačka ze Zlína, která nyní žije ve Zvoli u Prahy) svým způsobem mnohem komerčnější než oni, svým způsobem ale taktéž mnohem (v dobrém stejně jako ne-dobrem významu) postmodernější.

Navenek jde o knížku téměř autobiografickou, na první pohled vyznívající v tom smyslu, že by mohlo jít přímo o rekapitulaci autorčina života nebo o vyličení tragických (převážně komorně epicky laděných, dá-li se to tak charakterizovat) příběhů jejích smyšlených nebo nesmyslných rodinných příslušníků. Tato utkvělá podobnost je pravděpodobně převážně dílem náhody: Andronikova sice vydatně těží kupříkladu ze zlínských reálií (figuruje zde i četné reminiscence na éru Tomáše Bati a jeho spolupracovníků), ať píše o poměrech za tzv. první republiky nebo o nenadále morální stagnaci, která dolehla na obyvatele Zlína stejně jako na osazenstvo jiných českých měst hned po roce 1945, netoliko po roce 1948, anebo když se opírá o cestovní zážitky z Kanady, v níž podle strohých informací na záložce knihy strávila celý rok, ve skutečnosti však v knize skoro ve všech případech jde o klasickou vypravěčskou fikci, podepřenou v různé míře a na různém stupni stylizovanou dokumentarností. Ostatně sama prozaička v závěru prózy vypočítává prameny a vůbec sekundární literaturu, tj. texty, o které se při psaní po odborné stránce i z hlediska psychologické věrohodnosti opírala

# Strž (velký recenzní prostředek)

Zároveň však  
musíme  
konstatovat, že  
román *Zvuk  
slunečních  
hodin* je  
skutečně  
všehovšudy  
„zvukem  
slunečních  
hodin“, tj.  
příkladem  
nynějšího,  
myšlenkově  
neslyšně  
vyznívajícího  
postmoderního  
manýrismu.

a které ji coby donedávna víceméně nezkušené spisovatelce dodávaly některé potřebné podněty k rozvíjení spletitých linií románu.

Vyjdeme-li však z dominantního zaměření autorčiny knihy, jde mimo veškerou pochybnost o typické, byť nikoli snad přímo erbovní postmoderní dílo, založené na překvapivě rutinním využívání mnoha produktivních postupů novodobé, obzvláště pak právě takřečené postmoderní prózy. Velice často se v ní uplatňují tzv. narativní citace: Andronikova záměrně popisuje konkrétní okolnost, událost, situaci, psychické rozpoložení přesně v tom duchu a stylistickém ladění, jak je v nynější krásné (a zejména ve čtenářsky úspěšné) literatuře už značně obvyklé analogické momenty interpretovat, nahlížet, předkládat sečtělě kulturní obci. Z tohoto pohledu spisovatelčin prozaický debut představuje možná až bravurní, zároveň téměř „kunderovskou“ montáž stylistického rejstříku novější evropské literatury 20. století, přitom však jakoby systematicky sklouzávající k jinému klasickému postmodernímu způsobu psaní, totiž k průkaznému stylistickému a myšlenkovému manýrismu.

Stěžejním tématem románu je holocaust, příběh české židovské rodiny (resp. i jejich členů německého původu), tak jak se odehrál za dávných časů předmnichovského Československa a poté za protektorátu – a po něm. Dynamika a euforie prvorepublikové generace, kolikrát ztotožňované s podnikavostí a příčinností „Baťových mladých mužů“ (proto tak obsáh-

lou část knihy zabírají výjevy ze života českých „baťovců“ v Indii), se tady citlivě doplňuje protichůdnou rovinou chaotického tušení nezvratného konce a osudové zkázy, čili o sugestivní existenciální rozměr, spjatý především s apokalyptickou předtuchou holocaustu. Nikoli náhodou si mladá spisovatelka svůj společensko-katastrofický námět promítla zejména do reliéfního portrétu temperamentní a vitální mladé Češky židovského původu, jejíž osud v historických peripetiích (k němuž patří rovněž rozmanité náhody a nahodilosti, leckteré tvrdošíjně ženské rozmary nebo ledajaké jiné malichernosti všemožného druhu, podílející se na tragigroteskní povaze každodenní epiky) nabývá jednak symbolického významu, jednak (a na tom záleží Haně Andronikové především) charakteru románové podoby mýtu o nejkřutějších, protože protismyslných kalváriích moderních dějin.

Na rozdíl od dřívějších spisovatelských pokolení (z českých spisovatelů máme na mysli kupříkladu Arnošta Lustiga, Ivana Klímu, Otu Pavla aj.) ale Hana Andronikova neprožila nic z toho, co o holocaustu píše, což samo o sobě není ani v nejmenším něčím nedostatečným nebo literárně dequalifikujícím. Nicméně nejde ani o román zabývající se tragikou nedávné, stále ještě nepřiliš vzdálené historie, nýbrž spíše o psychologickou mozaiku, členící románovou stavbu do celé řady nejednou nesouměřitelných dějových linií, o narativní mozaiku, jejíž základní osou se ponejvíce stává systémová kolážovitost, čili skoro nepřetržitě uplatňová-



## Ten bohubíbě usiluje o čtivost a přístupnost románového textu a jejich autoři jako by usilují o rehabilitaci příběhu, fabule a syžetu, inovují a zpřítomňují dokonce i sám princip psychologicky temperované postavy, která nejednou dostává zjevnou románovou tenzi.

ní leckterých osvědčených a vyzkoušených fines jakéhosi zvláštního druhu „čtenářského“ vypravěčství. Takové umění narace zpravidla klade podstatně větší důraz na fabuli než na syžet, pokaždé však v románovém textu preferuje příslovec kunderovskou „druhou slzu“ na úkor umělecky bezprostřednějšího estetikého pojmenování konkrétních tragických faktů.

Právě nenápadné sklouzávání k magazínovým scénkám anebo naopak dosti nápadné spisovatelské „nadzdvihování se“ především k následovníhodným veličinám prózy světové zde vytváří tendenci, jejíž důležitost při pozorném čtení u autorky rozpoznáváme skoro ustavičně. Jestliže se třeba ocitáme v ženském koncentračním táboře, musí přece dojít na lesbický sex (viz Styron, *Sophiina volba*), jestliže prožíváme dvaadvacetiměsíční hrdinčino odloučení, musí dojít na sex orální (viz příslušné *hard-červené knihovničky*). A jestliže v rámci vyprávění opět přijde řada na sex, pak dozajista mezi Židovkou a českým katolickým „gojem“, nebo v jiném, traumatičtějším, ale i daleko románově efektnějším případě mezi židovskou vězeňkyní a (znásilňujícím) esesákem, aby z toho všeho náležitě vyvěralo patřičné psychoanalytické anebo též polyetnické napětí těla.

Také nejrozličnější fatální náhody se vyskytují a vynořují ve *Zvuku slunečních hodin* tak často, že někdy zapůsobí téměř jako cosi na samém pokraji líbivého i nelíbivého románového kýče: když návrat z ciziny do Prahy, tedy v předvečer

15. března 1939, když pohřeb syna, tak jedině fiktivní, určený k oklamání nacistické správy, když už cizina, potom magická Indie překypující eliadovskými tajemnostmi a záhadnostmi, jakož i nic nechápajícími návštěvníky z řad moderních baťovských ševců. A když Terezín, tak v souladu s tím, co všechno už o terezínském ghettu bylo napsáno: trošičku z *Lustiga*, trošičku z jiných spisovatelů píšících o holocaustu, trošičku z dochovaných svědectví, trošičku ze všeho ostatního (viz příložený soupis literatury).

Neubráníme se však ani tzv. slomkovské odbočce, týkající se úrovně redakční práce v Knižním klubu. Nejde o běžné překlepy či drobné vady na kráse textu, které se jistě dají z valné části vymýtiti počítačovými kejklemi, aniž by toho dotyčný mnoho věděl o jazyce a stylu. Přinejmenším dvě chybičky jsou však opravdu roztomilé. Nejprve když se v autorčiných úvodních slovech, kde se vehementně zdůrazňuje, že „tento román je fikce“, konstatuje, že se tady skutečné postavy prolínají s „podstavami“ reálnými. Přehlédnout podobný lapsus v jedné z prvních vět, to už stojí za pousmání! Kromě toho je opravdu smutné, když současná absolventka anglistiky vydá román, ve kterém se černé na bílém na s. 275 píše o „*Marschallově*“ plánu, přičemž zde nejde o žádnou fikci, zvláště když všechny ostatní historické či politické osobnosti mají u Hany Andronikové svá skutečná jména, uváděná ve správném znění.

Slušelo by se nicméně napsati několik líbezných slov v tom duchu, že stylisticky

natolik vytříbená románová prvotina se v české literární scénérii drahnou řadu let neobjevila a že v tomto smyslu si Hana Andronikova zaslouží všechna slova chvály a všechny vavříny, které ji štědře zahrnují a obklopují. Zároveň však musíme konstatovat, že román *Zvuk slunečních hodin* je skutečně všehovšudy „zvukem slunečních hodin“, tj. příkladem nynějšího, myšlenkově neslyšně vyznívajícího postmoderního manýrismu. Ten bohubíbě usiluje o čtivost a přístupnost románového textu a jejich autoři jako by usilují o rehabilitaci příběhu, fabule a syžetu, inovují a zpřítomňují dokonce i sám princip psychologicky temperované postavy, která nejednou dostává zjevnou románovou tenzi.

Zároveň však prozaické opusy tohoto typu na hlubinnou románovou reflexi doby buď stoicky rezignují, anebo ji ve jménu komerční postmoderní nostalgčnosti promítají do příběhu koncipovaného v souladu se slogany typu „život je krásný“ nebo „život je tragický“ atakdál. Jenže postmoderna bez reflexe není ničím jiným než zmíněným manýrismem – a románový manýrismus de facto není románový, poněvadž z něho nevyzařují epická dramata doby, o níž se šíří mediální polopravdy, že se v ní nic neděje. Přitom i zvuk slunečních hodin představuje historické kataklysmata v kostce, dění, které možná neslyšíme, možná nevidíme, které však může vyústit v ryzí epický románový čin.

**Vladimír Novotný**

# Strž (velký recenzní prostředek)

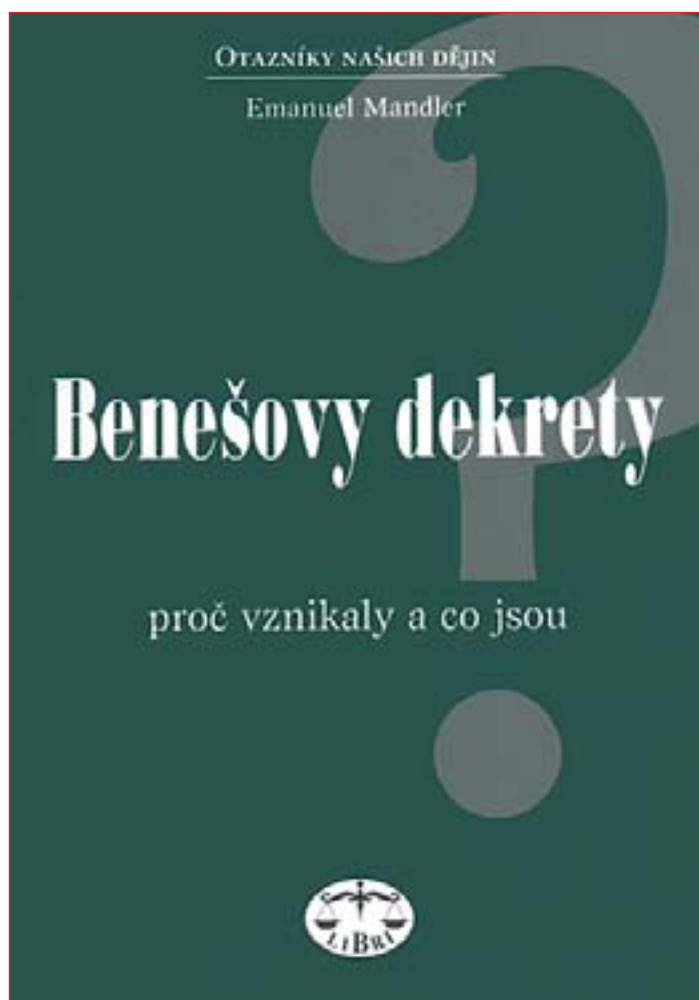
## Mandlerovy dekrety co v nich je a k čemu jsou

Nová kniha od Emanuela Mandlera se tváří jako provokativní bomba. Nakladatelství Libri ji zařadilo do edice Otazníky našich dějin a nazvalo Benešovy dekrety – jak vznikaly a co jsou?

Otevírá ji, na českém knižním trhu nezvykle, slovo šéfredaktora nakladatelství. František Honzák v něm ve shodě s Emanuelem Mandlerem mluví o „oficiálních autoritách“, přičemž míní historiky, kteří zastávají opačné stanovisko k dekretům, než jaké drží Mandler, stanovisko blízké poslanecké sněmovně. Honzák přiznává, že vydání knihy bylo záměrně načasováno před poslaneckými volbami, kdy se tento problém stal „hitem téměř obnovené Národní fronty – vždyť k parlamentní deklaraci hodlají pozvat demokratické strany i komunisty, aby národní jednota byla znovu dokonalá!“ Mandlerova historická studie tak vychází jako aktuální politikum. Vinu na tom jistě nese předvolební politická situace, ale historik by se podobného kroku dopouštět neměl; zvláště pokud se, tak jako Emanuel Mandler, označuje za historika nezávislého, pokud tak okatě opovrhne těmi, které označuje za historiky „oficiální“.

Honzák ve svém úvodu vysvětluje, co považuje za oficiální názory – mají to být názory dle jejich nositelů „správné“, „jediné vědecké“. Historici posluhující vládnímu zneužívání historie jsou prý bývalí agenti StB a přísluhovači marxismu-leninismu. Mandler je ve své argumentaci ještě srozumitelnější. Stejně jako další z jeho okruhu (třeba Milan Churaň či Bohumil Doležal) napadá Mandler hlavně profesora Jana Křena a česko-německé fórum historiků. Podle předmluvy šéfredaktora je cílem knihy představit nepreferovaná fakta a výklady a přimět čtenáře k uvažování o „nevětšinovém“ názoru.

Co tedy je onen největšinový názor, co jsou ona fakta, nad kterými se vznášá „otazník našich dějin“? Jedním ze základních motivů Mandlerova titulu je (po právní stránce v zásadě správně) zpo-



chybnění Beneše jako prezidenta v době druhé světové války. Prozrazuje, že Beneš regulérně odstoupil a ještě gratuloval Háchovi ke zvolení novým prezidentem. Kdo to dosud nevěděl, ať se diví, ale velká novinka to zrovna není. Mandler konstruuje obraz Beneše jako nacionalisty a pomstychtivého ukřivdence, který z ješitnosti vžene vlast do rukou Stalina výměnou za odsun Němců. Tento motiv také nezaznívá poprvé. Koho ještě překvapí konstatování, že „osvobozená republika se stala hračkou v rukou kremelských vládců“; jaký je v tom otazník našich dějin? Mandler ale dál s lehoučce vykulenými očima přináší čtenářům další skandál, třeba slova prezidenta budovatele o „vylikvidování Němců“ a o „konečném vyřešení německé otázky“, o tom, „že musíme získat víc prostoru pro své lidi“. Srovnání s Hitlerem je sice svůdné a paradoxní, ale vysvětlitelné a s jistým odsudkem také pochopitelné.



Mandlerova historická studie tak vychází jako aktuální politikum. Vinu na tom jistě nese předvolební politická situace, ale historik by se podobného kroku dopouštět neměl; zvláště pokud se, tak jako Emanuel Mandler, označuje za historika nezávislého, pokud tak okatě opovrhne těmi, které označuje za historiky „oficiální“.

Většinu útlé knihy tvoří vysvětlení základního vývoje třetí republiky; jak se socializovala a jak potlačovala demokratické svobody ještě dříve než to začali dělat komunisté sami. Vztahy se Slováky z této doby také nejsou velkou neznámou. Nebo že by ještě nikdo v ČR nevysvětlil, co to byla Národní fronta? O tom všem už psal nejen historik. Mandler přitom nepřekračuje postuláty Karla Kaplana či mladšího Milana Drápalu a mnoha dalších autorů.

Proč tedy ona skandálnost evokovaná v úvodu? A hlavně v čem? Kromě uvedeného standardního vysvětlení, co to byla třetí republika a jaké byly její šance jako republiky demokratické, nabízí Mandler především lání na onu „oficiální“ garnituru a její „propagandu“. Skoro by se zdálo, že kdo přijde s jiným pohledem na věc, než jaký uplatňuje Emanuel Mandler a jeho vydavatel, musí nutně být negramota a zaprodanec české politiky. To ovšem není zrovna osvědčené stanovisko.

Hlavní klad Mandlerových Benešových dekretů je tedy v tom, že srozumitelně a přehledně shrnují argumenty jednoho z možných pohledů na problematiku odsunu. V podstatě je to brožura na úrovni právě vydané práce *Rozumět dějinám*, kterou

si (s použitím trochu jiné argumentace) nechalo vyrobit Ministerstvo kultury. Mandler se zaměřuje na Beneše a jeho nedemokratickou roli v cause dekrety, odsuzuje komunisty za zneužití poválečné atmosféry a Stalina za jeho cynický pragmatismus. Hlavní vinu podle tohoto náhledu, dlužno dodat, že velmi přesvědčivě doloženou, nejsou ale Češi a nikoli Němci. Němci mají nepopíratelnou vinu v době války, Češi si svou hodinu vrahů odžili hned po osvobození a tehdejší vedení státu jim k tomu silně napomohlo.

Mandler se ale v tomto jinak vyváženém přehledu a rozboru dopouští paušalizací, které by si neměl dovolit. V úvodu píše: „Tehdy (v 19. století, pozn.aut.) se nepočtená vrstva chalupníků, podruhů a drobných živnostníků, vedená několika ne vždy zcela solidními intelektuály a literaturou neexistujících faktů (rukopisné podvrhy), s netušeným úspěchem pokusila zrestaurovat český národ.“ V zápětí označuje český národ jako chalupnický. Mandler přesně ví, co čtenáře z řad jemu nenakloněných zvedne ze židle, a tak je provokuje. Je to možná zábavné vidět své oponenty skákat jako opičky na gumičce, ale moudré to není ani trochu. Navíc situace na počátku 19. století,

na startu národního obrození byla možná méně veselá. Pokud někdo měl největší vliv na vznik národa, tak to byli spíše ti intelektuálové (navíc hojně píšící německy) a jimi produkováná literatura a divadlo. Chalupníci a podruhové v tom nehráli takovou roli. A tak spíše než národ chalupnický, pokud bychom se už chtěli dopouštět té nemoudrosti, že budeme paušalizovat národ do jednoho adjektiva, je český národ od obrození národem (pseudo)literárním.

Mandler ve své studii analyzuje především dekrety namířené proti Němcům a Maďarům, dekrety měnící právní řád republiky a dekrety znárodnovací. Jeho studie je přehledným souhrnem, nic víc nic míň. Shrnuje jistý, ne nepodstatný a v mnoha ohledech soudobému kontextu blízký pohled na prezidentské dekrety. Mandlerova studie není nijak výrazně zatížena současným českým nacionalismem. V tomto alternativním pohledu je její největší klad.

**Martin Groman**

*Mandler, Emanuel: Benešovy dekrety – Proč vznikaly a co jsou? Libri, Praha 2002, vydání první, 3000 výtisků, 150,- Kč.*



# Strž (velký rec prostředek)

Dovedl jsem práci  
a věci řádně

organizovat

a nalézt

schopné

spolu-

pracov-

níky.

**Budování**

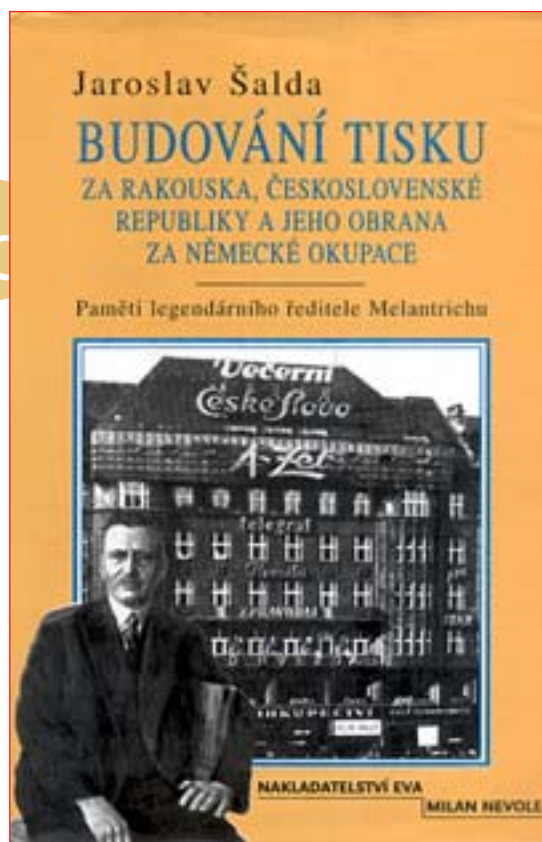
**Melantrichu (recenze)**

**R**íká se, že memoárová literatura je dvakrát nespolehlivá. Poprvé, když autor záměrně klame čtenáře, když lakuje minulost narůžovo a předstírá, že byl lepší než ve skutečnosti. A podruhé, když (nevědomky) klame sám sebe; každý je pochopitelně přesvědčený, že se vždy choval správně, nevyhnutelně a v mezích možností co nejlépe.

## Hlava první – verifikační

A proto: Můžeme věřit pamětem Jaroslava Šaldy, prvorepublikového ředitele Melantrichu? Přitěžujícím důkazem proti němu je fakt, že své vzpomínky psal jako důchodce v padesátých letech. Proto se vyvaroval ostrých útoků jak proti sodobému režimu, tak proti předválečné KSČ. I tak ale v knize občas problesknou kritické šlehy proti poměrům, třeba při vzpomínání na 1. světovou válku: „Naše slovo vycházelo od 1. října 1914 do 10. května 1915, kdy bylo opět úředně zastaveno, tentokrát už natrvalo. Stalo se tak bez jakýchkoli osobních následků pro někoho z nás. Jaký to opět rozdíl proti novějším metodám!“ Navíc úkolem paměti nemá (nemusí) být kritika současných poměrů, i když Šalda k ní občas sklouzává, především když hodnotí rychlý úpadek Melantrichu po 2. světové válce, kdy odešel do důchodu.

S tím souvisí druhý rozměr memoárů. Šalda je zčásti psal jako apologii svého ředitelování za první republiky a za protektorátu, jako apologii podnícenou právě (zčásti nuceným) odchodem na odpočinek. Přitom Šaldovi už tenkrát bylo 65 let a bylo logické, že za něj přišel náhradník (Julius Firt). Mnohem hůř Šalda snášel, že byl novým režimem zařazen mezi vykořisťovatelské kapitalisty, dokonce si vysloužil přízvisko „tiskový plantážník“. Právě kvůli snaze o vlastní rehabilitaci se v knize často objevují informace o tom, jak Melantrich (tehdy rovná se Šalda) podporoval své zaměstnance.



Navíc Šalda svůj rukopis ještě revidoval v roce 1964, za mnohem volnějších poměrů, a drobnou vsuvkou leckdy stávající formulaci opravil.

Takto teoreticky, psychologicky a historicky vyzbrojeni se na jeho Budování tisku můžeme směle vrhnout.

## Hlava druhá – americká

„Až jednou někdo bude psát historii českého knihtisku, grafiky a novinářství první poloviny dvacátého století, bude se muset obírat mou osobou, mými počátky, tím, z čeho jsem vyšel. Bude to čítankový příklad amerického úspěchu. Pouze milióny, ty budou u mě chybět, neboť ty zůstaly v Melantrichu.“

Jednou se jistě někdo proslaví prací na téma „Americké příběhy v české literatuře a realitě“. Americkým příběhem míním ve shodě se Šaldou životopis chlapce z chudých poměrů, který se poctivě a vlastní pílí vypracoval na předního podnikatele a bohatého a vlivného muže. Na západě existují přímo návody, jak takovou kariéru zopakovat, viz třeba knihy Dala Carnegieho. U nás je proti tomu nouze nejen o příběhy samotné (a jsou-li, obestírají se legendami, jako třeba historie Tomáše Bati), ale i o jejich literární zpracování. Nemá cenu řešit, jsou-li Češi notoričti skromní, nebo notoričti zavistiví, každopádně je Budování tisku zajímavé i z tohoto pohledu.

„Odhodlal-li jsem se přece jen něco o sobě napsat, tedy činím tak ne proto, abych novým nástupcům ukázal, jak mají pracovat, aby dosáhli úspěchu, nýbrž aby seznali, že i dříve pracující a také



pracovitý člověk mohl leccěhos dosáhnout,“ říká Šalda v předmluvě. Skutečně pak krok za krokem sledujeme příběh malého chlapce z chudého venkova, který se z vyučeného čalouníka přes práci v národně socialistické straně stal tiskovým magnátem.

Šalda byl obchodník, manažer a tiskárenský odborník. Nedělal si starosti s tím, jak čtenáři vysvětlit základní rámec děje, jehož detaily popisuje. Pokud vám chybí základní historické souvislosti, v knize se o nich moc nedočtete. Na druhou stranu vás čekají výlety do odborně tiskařských oblastí, o nichž byste se jinak třeba vůbec nedozvěděli.

Je jasné, že Šalda nebyl nekonfliktní osobou a jednoduchým filantropem, jakkoliv se občas ten dojem snaží vzbudit. V roce 1926 strávil několik měsíců ve vyšetřovací vazbě kvůli podvodům s válečnými půjčkami, do kterých byla namočena Česká lidová záložna – stranický podnik Klofáčovy národně socialistické strany, v níž Šalda začínal jako účetní a pokladník. O tom, kdy komu šlápl na nohu, se v knize nedozvíme. Když ale někdo něco podniká a organizuje a navíc vyžaduje kázeň a disciplínu, nemůže vyhovět všem, a je jasné, že nepřátel si Šalda stihl nadělat víc než dost. Byl to ale člověk s vizí, snažil se vybudovat komerčně fungující vydavatelství, které by přitom sloužilo národním zájmům (ať už si je představoval jakkoliv – „...zásadně jsme sledovali politiku dělnickou, to je sociální a zároveň nacionální, nikoli však šovinistickou“) a ne pouhému zisku.

### Hlava třetí – mediální

Asi nejužitečnější (celkem pochopitelně) budou Šaldovy vzpomínky pro žurnalisty. Jakkoliv se tomu můžeme smát, čalouník Šalda postupně pronikl do fungování redakční a vydavatelské práce a řadu jeho postřehů lze uplatnit dodnes, přestože na první pohled znějí úsměvně. Například k výchově nových regionálních dopisovatelů poznamenává: „A opět bylo nutno nové lidi zaučovat, jaké zprávy a kde mají vyhledávat. Bylo nutno pamatovat na všechno a učit je novinářské abecedě: že musí napřed poznat starostu města a promluvit s ním a stejně tak s okresním hejtmanem, že si musí udělat dobrou známost na četnické stanici, že musí vědět, co se kde ve státním rozpočtu chystá pro jejich kraj, jaké stavby jsou povoleny, jak se vede místnímu průmyslu, jak u nich pokračují polní práce, jaké jsou ozimy, co je na trhu atd. Ukládal jsem takovému nováčkovvi také, aby sledoval svatby a úmrtí a podobné věci. Ovšem především jsem žádal, aby vedl pořádný život, vyhýbal se karbanu a nevzbuzoval pohoršení.“

Z vydavatelského pohledu je zajímavé Šaldovo šestero, které mu podle vlastních slov zaručilo úspěch:

1. Znal jsem ducha a potřeby lidového čtenáře a hleděl jsem mu vyhovět obsahem listů.

2. Ty, kteří dosud noviny nečítali, učil jsem je číst a kupovat.

3. Seznámil jsem se se všemi druhy grafické techniky a dovedl jsem jich včas a vhodně použít, ba byl jsem průkopníkem nových metod.

4. Měl jsem smysl pro propagaci, a byla proto účelná a úspěšná.

5. Dovedl jsem práci a věci řádně organizovat a nalézt schopné spolupracovníky.

6. Dal jsem svému podnikání ducha celonárodního s náplní jinou, než obvykle komerční a výdělečnou, ducha také dynamického, jenž ostatní myslící spolupracovníky s sebou strhoval a unášel.

Budování tisku je víc než vhodné jako doplňková literatura pro studium historie českého tisku. Doba první republiky se tradičně vykládá jako soubor deníků spjatých s jednotlivými politickými stranami. Šaldův Melantrich však tuhle úzkou dimenzi překročil, když vydával také noviny a časopisy čistě komerční i zájmové a kromě toho hodnotnou beletrii, vědeckou literaturu, hudebniny atd.

Vydavatelství Melantrichu navíc Šalda líčí živým, téměř literárním stylem, takže se vám před očima nízky sklep s první rotačkou mění v tiskařský palác, v němž defilují významní novináři a spisovatelé celé první poloviny 20. století.

### Hlava čtvrtá – obžalovací

Budování tisku by si zasloužilo kvalitní redaktorskou a nakladatelskou péči. Bohužel se mu dostalo úplného opaku. Text neprošel elementární korekturou, takže je plný děsivých překlepů a pravopisných chyb.

Knihy také není vybavena rejstříkem jmen, což by u díla memoárového charakteru měla být samozřejmost. Vrcholem všeho pak je, když u obsahu, zpracovaného mimochodem dost lajdácky, chybí odkazy na konkrétní stránky. Že dílo není opatřeno vysvětlivkami, to už ani nemá cenu komentovat.

Vydavatel se tak sám připravil o část vavřínů, které si za Budování tisku jistě zaslouží. Jeho vinou působí kniha dost zmateně, a když ji nechcete číst celou, ale hledat v ní konkrétní informaci, nadřete se.

Přesto stojí Budování státu za přečtení. Vykreslí před vámi obraz mediálního podnikatele s vizí a morálkou, který vidí, že svým životním dílem vytvořil širší hodnotu, než jen bankovní úvěr. Takových Šaldů je u nás bohužel stále poskrovnu.

**Miroslav Cingl**

*Jaroslav Šalda: Budování tisku za Rakouska, Československé republiky a jeho obrana za německé okupace. Paměti legendárního ředitele Melantrichu. Nakladatelství EVA, Milan Nevole, Praha 2001. Náklad ani cena neuvedeny.*

# Pár jemně vel Sopka

upozhříváných pozastavení nechlipného

Viki Shock,  
bez názvu,  
2002



## Říjnové oleje

(Markétě Horákové)

Kly,  
any něžné,  
a zrýmuj obraz syna!  
Ó kéž opuchlá stěna jsi...

Ve vraku srna  
a v oleji mlži.  
Děvky, a na blůze  
- lež; týž bodec píchl.

Kly lákavé,  
any péčí  
zavinuty, táhlý sen  
stále složitější...

Brno, 14. března 2002

## No na to jsi paličatý!

(Pavlu Petrovi)

Do noci cpu  
jíní,  
němě civí  
hroch raněný...

Pohled: šle!  
mula je pták,  
počítá,  
prý sčítá.

Co jenom vím,  
je mé oko  
od močení  
vylité!

Do noci cpu  
jíní,  
němě civím  
jak hroch raněný...

Brno, 18. února 2002, 6.51



Viki Shock,  
z cyklu „Princezna a bojovník  
a jiná zátiší“, 2002



**Jel rychle (lichvář z Michle)**

*(Petru Maděrovi)*

Za keřem  
z obručí  
zvedá se  
u zdi...

V ramenou  
hlad ryb mučí  
drát,  
který je vzruší (Venuší).

Upozhříván radostí  
měním tváře  
uprostřed břicha,  
já, nadsamec žíhaný...

Ty, náleve bez lejna,  
tvá očiska kynou a tuší,  
jak povlovně bez dechu  
přerůst do zvracení – a mručet...

Brno-Český Těšín (na cestě vlakem),  
26.-27. července 2001

**Je ticho**

*(2. verze básně Jel rychle [lichvář z Michle])*

*(Pavlu Rajchmanovi)*

S výstřikem  
až zakňučí  
mé básně  
v luzích,

zapomenu  
vidin zimních  
tlení,  
jež mne kručí...

Ach přísné starosti  
železitě září.  
V říjnu je ticho  
o poznání upozhřívající...

Na pivo jde carevna,  
ušiska svá skryta v duši,  
nevolno na vzduchu,  
ubzdívá se do obručí...

Český Těšín-Brno (na cestě vlakem),  
29.-30. července 2001

**Radši ho nehlad!**

*(Vojtěchu Kučerovi)*

Bez ducha zčerná  
jak mušle na záchodcích.  
Veš má, upozhřívána, lká,  
než Belzebub ji přelstí.

Pod zipem naježil se klid,  
snadno a rád spějí k vrcholu;  
v přírazech do tvé hřívky  
naráz chlíst jsem chám...

Kdo však osoba, již  
blouznivě rozdíral jsem v prostoru?  
Ty, čaroslavný, Kučero?  
Zalistovat v tobě mohl snad jen blázen,

ze kterého pára šla  
do soudku, z něž včela vyplavila  
tvá zbytečná moudra.  
Uvrhnu tě do hlubin – ať kvílíš!

Vendryně, 2. července 2001



Viki Shock,  
z cyklu „Princezna a bojovník  
a jiná zátiší“, 2002



### Obhroublost

(*Pavlu Sobkovi*)

Zavoláš-li: teto!  
přísahám, dědo, vyhnijem'...  
Raglány poledni vycinkají,  
pivařky severoplzeňského revíru  
nad námi promnou si prsy...  
Budeme dřív, než by ses ráno rozchrchlal.  
Až olysalí utonou v písku,  
vytratíme se s jejich kokoty,  
každému lípnu kulku na frak,  
zamíříme na přístav...  
Pohůnek z jara kálí, třetí v řadě,  
obhroublými prkýnky sliny medu.  
Afrika má málo černých červů  
a v Berlíně prý umřel kůrovec,  
Adolf Hitler;  
znal jsem ho, když byl ještě  
malířem pokojů na Mexickém náměstí  
(z napětí chtěl se drandit - úchyl).  
Země je plná hořkých likérů,  
možná že vůbec nemyslel,  
ten poštěváček lepých pysků  
ztuchlého závětrí zešílevšího z rozumu...

V Pantaticích (na návsi), 14. srpna 2000

Viki Shock,  
z cyklu „Princezna a bojovník  
a jiná zátíši“, 2002



### Jet U-bahnem (a hotovo!)

(*Tomáši Reichelovi*)

Za kmity tlení do tvých běsů,  
ne ony roštem rozpínavé na střelách,  
jí tmavé přetáčivé hrdliččí zhovnění...  
Do suku roztlemená Čína,  
jí zadničný pramužík, jekot z telete vyzní,  
odleva nepřátele načapali,  
Alice skývou chleba - supice sražena.  
  
Zavanutí, jak nikdy, šeřík díkůvzdání...,  
po člunech skla ničí se a zvrací,  
před vytuženým dnem pohledem malty  
rozplácl se:  
slunečním vichrem k vítězství!

Brno, 24. prosince 2000

Viki Shock,  
bez názvu,  
2002



### Najdu hrozen

(2. verze básně Jet U-bahnem [a hotovo!])

(*Petru Borkovcovi*)

Zařatý daněk do závěsu.  
Ne! On dští rty plavé - vyšuměla!  
Její tmavé oči holubí jsou ranním  
brusem rozemletá vina.  
Bezhlavý kamzík, v rovu lépe vyzní,  
ukuji z přátel po čepeli...,  
udice, motýl a sup zmražení,  
  
ovanuti, jak dny bez ohlodání...  
Posuň sklenici a staň se matrací,  
zámeček trní stiskl faldy, plácá  
skutečným prachem z upožhřívání...

Praha, 25. února 2001

# Sen o kohoutu nad mořem



„Proč  
stojíte ve  
frontě,  
když je tu  
číselný  
přístroj,  
ptám se  
Belgičana.“

Zazvoní Martin a hází mě do auta. Za pět minut se dostaneme na dálnici. Beru s sebou tiskoviny, knížky a kytaru-živitelku, a vše ostatní nechávám v Praze, u táty, který sice stojí přede mnou, ale už je dlouho také na cestě pryč, putuje však dál, mnohem dál než já. Nesjíždíme z dálnice, Martin řídí a pouští Daniela Landu, o tom, že je čas odejít, o tom, jak Krysař zahubil všechny hubiče a já zpívám, zpívám z Plzně až do Waidhausu, do Norimberka, do Steigerwaldu (který si zapamatuju podle jména českého dramatika), do čerpací stanice, kde tři Turci pijí modrou limonádu se stříbrnou příchutí, dáváme si vaječnou placičku s uherákem, už jsem zase v cizině, už zase nemám pod nohama tu půdu na kterou patřím a která mi gravitací bere schopnost létat. Sem nepatřím, tady na mě gravitace nepůsobí, tak létám („...tak jako slepý stařec na píšťalu hrál...“): ze Steigerwaldu do Würzburgu, z Würzburgu do Offenbachu, z Offenbachu do Frankfurtu, kde se s pomalou řeckou hudbou od země odklopují těžká železná letadla a letí do mraků, do těžkých mraků a v každém z nich sedí člověk ochotný zničit tento nedokonalý svět. Tak rychle, už abychom utekli: před Bruselem spíme a ráno se svítáním vjíždíme do Bruselu, zastavíme, já vylezám a ptám se, kde to jsme. Jsme před budovou soudu a musíme najít hotel Holiday Inn, v něm nám však řeknou, že musíme do pobočky skryté hluboko ve čtvrti Heysel (čteš správně, čtenáři), kde se nalézá výstaviště, ano, to slavné výstaviště, kde v roce 1958 Alfréd Radok předvedl svoji Laternu magiku. Tam bude Martin vystavovat svá topení, o kterých říká: „Mě už vzruší jedině nějaké pěkné radiátor.“

Hotel Holiday Inn není nic moc, ale na recepci sedí Indka a vedle leží na reklamním stolku několik chlebíčků, které ihned sním; ubytujeme se v malém útulném pokojíčku a jdeme na staveniště veletrhu Batibouw, což překládám jako „Stavětstavět, to první francouzsky a druhé holandsky“. Sta-

veniště je pěkné a rád bych našim budovatelům pomohl, ale oni mě odsunou stranou, protože ze mě každým pórem číší moje abnormální manuální nezručnost, tak se aspoň seznamuji se čtyřicetiletým Belgičanem Patrickem a šedesátiletým Holanďanem Rommertem, kteří mi budou v následujících dnech dělat průvodce. Mám neodbytný pocit, že svou nečinností a nezapřažeností do procesu výstavy nepatřím příliš do skupiny, ale z tohoto zcestného názoru mě brzo vyvede Patrick, který si s sebou přivezl (stejně jako Martin mě) svého spolužáka ze školy. Veletrh, to je tady svátek a to, co se sní, vypije i prospí se započítává do nákladů a je tedy radno vždy pohostit někoho z přízně. Za výstavištěm je čtvrť Brupark se známou zmenšenou Evropou a s tropickým rájem, s kinetoskopem a spoustou atrakcí, ale ten je dnes zavřený, tak jdeme s Martinem alespoň do Atomia, které celým svým vzhledem vyjadřuje ten nádherný přelom padesátých a šedesátých let, zní jím rock'n'roll a všechny jeho koule jsou vyplněny výstavou o letech šedesátých, v prostřední kouli visí plátno, které se (stejně jako celá budova Atomia vystlaná alobalem a smolovým kličem) pomalu třese ze strany na stranu, po plátně se potácí Tatiho „Můj strýček“ a my (přestože je to překrásný film) oba s Martinem usínáme. Když se probudíme, volají nás k dokončovacím pracím na stánku 203 (stejně číslo měl po léta stánek československého filmu na festivalu v Cannes), pak se skočí do velkých západních aut a jede se bulváry lemovanými úřady Evropské unie a NATO do města.

V italské restauraci mě celou dobu upoutává jakýsi bafající belgický Krakonoš, jemuž z úst stoupá vonný dým z koření, které mu tam stále dosypává úslužná obsluha. Po zkušenostech z vegetariánského Švýcarska si lapidárně poručím něco výživného, nejlíp s masem. Dostanu obrovskou kouřící věc se smetanovou omáčkou s houbami, pod níž tuším hovězí stejk přes celý oválný talíř. Jídlo je posypáno několika kilogramy makarónů, takže zatímco já z posledních sil dojíždám, Martin je už po dezertu a musí pít jedno belgické pivo Quack za druhým, podle národního hesla „Quicky quacky yamasaki“.

Druhý den ráno pak Martinovi u švédského stolu vyprávím, co se vlastně včera večer dělo. My, bývalí spolužáci a hosté hladových kolejí si teď musíme poradit s nekonečným počtem mís se sýry, salámy, rybami, ovocem a čokoládou, čehož všeho si naložím na talíř až mu dno praská a Martin, aby mě naštvál, poznamenává, že jsem prošel jen studenou část expozice, neboť o pár metrů dál je ještě teplá várnice s uzenkami, s dozlatova propečenou belgickou slaninou a s míchanými vejci, takže za dvacet minut po odchodu před hotel už jen lapám po čerstvém vzduchu, čemuž se Rommert (byv očividně v mládí také chudý) srdečně směje. Procházíme celým veletrhem. Je to dvanáct budov, které jsou zahlceny vším možným ohledně bydlení: klimatizacemi, které vypadají jako helikoptéra, vanami zvícími hotelových bazénů





**Jdu se podívat do  
gotického chrámu, kde  
se světlí pohřeb jakéhosi  
Damiána, u kazatelny  
stojí jeho syn a láme se  
pláčem při řeči na  
rozloučenou, stojím na  
poště frontu na známky  
(nikde jinde je v Bruselu  
nedostanete); přede  
mnou černocho, Indka,  
Turek a Belgičan.**

(jedna německá firma dokonce vyvinula bazén - pardon, vanu - ve tvaru barevné labutě s rozpjatými křídly) a třešničkou na dor-tu je stará dřevěná kuchyně našich babiček prožraná červoto-čem; to vše průmyslově vyvedeno z lakovaného porcelánu. Jde-me kolem mola módní přehlídky, na níž se místo modelek na bě-žícím pásu představují radiátory, schováváme si reklamní jablka jednoho klimatizačního podniku, na nichž září zelená reklama firmy na červeném pozadí. Ptám se zaměstnanců stánku, jak to dělají. „Dáme na nezralá jablka samolepky a necháme je dozrát,“ odpovídají.

Jdu se podívat do gotického chrámu, kde se světlí pohřeb jaké-hosi Damiána, u kazatelny stojí jeho syn a láme se pláčem při řeči na rozloučenou, stojím na poště frontu na známky (nikde jinde je v Bruselu nedostanete); přede mnou černocho, Indka, Turek a Belgi-čan.

„Proč stojíte ve frontě, když je tu číselný přístroj,“ ptám se Bel-gičana.

„Je, je“, odpovídá mi Belgičan. „Ale už deset let nefunguje.“

Odpoledne jdeme s Martinem do tropického bazénu s umělou bouří a vlnami, s mořskými proudy, které nás ženou a očišťují, s že-nami, které nás pokoušejí, s bruselskými Ruskami v sauně, které se s námi nebaví a poté, co odhadnou náš slovanský přízvuk, nás po-važují za Bulhary.

Večer pak bloudíme středem města a podle domluvy nevíme, kam nás naši hostitelé vedou. Je to nakonec balkánská restaurace, již vedou dva Řekové, otec se synem, kteří zaměstnávají jednoho harfenistu a jednoho houslistu, oni sami běhají mezi hosty a když je to přestane bavit, tlesknou do dlaní, pustí magnetofon a pevný ryt-mus zrychlující se řecké hudby jim kmitá kroky nohou; drží se bok po boku za ramena a tancují. Už jsme dojedli a hostitelé chtějí ob-jednat moučník a Quack, jenže já se omluvám, že nesmím pít. Mar-tin vše šeptem zdůvodňuje slovy „neurotik“, „básník“, „esejista“ a „magor“, jenže Patrick přijde na geniální nápad, objedná mi vel-kou porci jakéhosi pudinku (s vínem), ale na jeho obsah přijdu až ve chvíli, kdy stojím na pódiu, Řekové mě berou kolem ramen a tancu-jeme... Pamatuji si ještě únorově nastydlou sošku stále čůrajícího patrona Bruselu Mannekena pis a pivnici s překrásnou šedesátiletou majitelkou, v níž zpěvák René Brasseur (že by příbuzný Georgese Brassense?) zpívá písně Edit Piaf, které zpívám spolu s Rommertem, jenž pláče a zpívá „Non, rien de rien...“ a vypráví mi o Islandu, o Ře-cích, kteří stojí v písčínách na břehu moře, celý den jedí, pijí, hrají a zpívají, ve dvě hodiny začnou telefonovat, sjednávat kontrakty a pak zase zpívají, o Irsku, vypráví jak mu jednou (v době kdy byl zá-stupcem firmy Total v Arábii) zavolal ve tři hodiny v noci arabský naftový šejk, pozval ho na čaj a prodal mu dlouho nedostupnou pol-ní nemocnici, aby ocenil Evropského obchodníka, o němž se dozvě-děl, že jediný jedná z očí do očí a ne obvykle evropsky po telefonu. Rommert pracoval v Mexiku a v Americe. Američtí obchodníci, říká Rommert, ti nejedí a nepijí, ti ani nevědí, co jsou krevety na smeta-ně, které jsem ti dnes objednal, i kdyby na ně měli... Já jsem je také dnes jedl poprvé, vysvětluji. A zítra uvidím poprvé moře...

Druhého dne nasedneme s Martinem do auta a přes Brugy je-deme kamsi do neznáma, zaklímám a probudím se s písničkou Si-mona a Garfunkela o slunci a radosti a s tou krásnou a trýznivou pís-ničkou vběhnu na nábřeží, šplhám se po jeho schodech ke stříkající hladině té hory vody, která nekončí ani za obzorem, moře se mi vlé-vá do bot i do nohavic, ochutnávám slanou vodu z deště i z kaluží, dokud mě Martin podle přesypů nedoprovodí do Haan an der Moe-der, což je vesnice „Kohout nad mořem“ s velkou pláží a dunou, za níž si první březnový den svléknu šaty, příliv mě na minutu smete, nemůžu se hýbat, Martin na mě hází šaty, kolemjdoucí promenující se dámy křičí: „Felicitation!“ a my pak procházíme bulváry Knokke-Heistu, kupujeme čokoládu a ryby ...A zase zní Simon a Garfunkel, opilý Rommert v hotelové hale pálí umělohmotné fialky a moje zá-pisky, vracíme se a loučíme se s Bruselem opilý čtyřmi dny života v hotelu Holiday Inn, v němž nocleh stojí dvě stě euro za lůžko a ra-dost a poznání, že existují země, kde se dá tančit v dunách.

Druhý den po našem návratu hotel Holiday Inn vyhoří...



# Jak jsem vyměňoval pneumatiku

„Potřeboval bych, abys došel vyměnit levý zadní kolo u auta. Nějak se mi cestou zdálo, že plavu no a když jsem tady teď zaparkoval, koukám, kolo prázdný,“ obrátil se na mě jednoho pozdně letního odpoledne tatínek.

Nemám rád, když mě někdo ruší uprostřed práce, zejména když právě přemítám nad spleťtým problémem doktrinárních paradigmat a transcendentálních jsoucen. Tohle rozptýlení mi ale přišlo celkem vhod. Konečně bude mít moje činnost zase jednou nějaký hmatatelný výsledek.

Oblékl jsem si montérky a vybaven potřebným nářadím jsem se vydal k autu. Sotva jsem vyšel před náš panelák, uslyšel jsem hlasité hulákání.

„Halóóó, mladééééj,“ ozývalo se odkudsi shora.

Po chvíli přemýšlení jsem došel k závěru, že ve svých skoročtyřicetiletých k mladým ještě patřím a pomalu jsem zvedl hlavu. V sedmém patře jsem spatřil lesknoucí se pleš jednoho souseda.

„Máte píchlý kolo!“ řval na mě mohutným hlasem, čímž o naší závadě informoval celé sídliště.

Poděkoval jsem mu a naznačil, že o tom vím.

Došel jsem k autu a prohlédl pneumatiku. Úplně prázdná. To měl tatka štěstí, že sem vůbec doplaval.

Pustil jsem se do práce. Nejprve jsem za úporného hekání vytáhl rezervu a poté začal heverem auto zvedat.

„Píchlý, co?“ ozvalo se za mnou.

Otočil jsem se a spatřil dalšího z přibližně stopadesáti obyvatel našeho domu.

## Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

„Pravděpodobně,“ odvětil jsem mu, pokoušeje se o úsměv.

Levá strana našeho vozu začala pomalu stoupat. Všiml jsem si, že po chodníku se sem blíží další a další spolubydlíci. Začal jsem v duchu klít. Celej den tady neprojde ani noha a zrovna teď je to tady jak na Václaváku!

Nejhorší na tom všem ale bylo, že každý z kolemjdoucích cítil potřebu prohodit na mou adresu nějakou vtipnou poznámku.

„He, vy jste asi píchnul, že jo?,“ zahlaholila tlustá paní z druhého patra.

„Vypadá to tak,“ odpověděl jsem ve snaze dodržovat i v ušmudlaných montérkách a s rukama od kolomaze pravidla společenského chování.

V okamžiku, kdy jsem spouštěl auto po úspěšné výměně pneumatik zpátky na zem, jsem už měl na kontě deset čárek zachycujících počet inteligentů, kteří nahlas diagnostikovali závadu našeho levého zadního kola. Měl jsem co dělat, abych se udržel a nezačal těm vtípkům odpovídat, že to kolo není píchlé, že ho prokousl pryžožrout smrdutý, který se v našem městě přemnožil.

Už jsem si balil náradí, když se přiřítilo auto a z něho vystoupil soused z bytu číslo patnáct. Duševně připraven na jedenáctou odpověď „ano, to kolo je asi píchlé“ jsem ho pozdravil.

Tenhle soused mě ale překvapil.

„To dáváte teď na léto zimní obutí?“ zeptal se naoko udiveně.

Chvilí mi trvalo, než jsem se vzpamatoval. Pak jsem mu vážně odpověděl: „Ano. Ale jenom na levé zadní kolo.“

V příštím čísle

si přečtete:

básně Jiřího Studeného

ledacos, co jsme slíbili už minule

další spoustu slibů



Na shledanou příště!

Norimberk, foto Kateřina Rudčenková (k článku na str. 12)